

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.18.4.2024

Pan
ppłk Andrzej Starzak

Dyrektor
Aresztu Śledczego w Krakowie
ul. Montelupich 7
31-155 Kraków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/083 – Bezpieczeństwo funkcjonariuszy Służby Więziennej podczas wykonywania obowiązków służbowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Areszt Śledczy w Krakowie ¹ ul. Montelupich 7, 31-155 Kraków
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ppłk Andrzej Starzak Dyrektor Aresztu Śledczego ² , od 18 grudnia 2024 r. Od 9 do 17 grudnia 2024 r. Dyrektora zastępował kpt Piotr Pytel, od 20 marca 2023 r. do 8 grudnia 2024 r. Dyrektorem był ppłk Zbigniew Zadora, od 22 lutego do 19 marca 2023 r. Dyrektora zastępował ppłk Stanisław Kotuła, a od 10 stycznia 2020 r. do 21 lutego 2023 r. Dyrektorem był mjr Witold Poręba.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie Aresztu Śledczego pod względem organizacyjnym, kadrowym, finansowym i prawnym do zapewnienia funkcjonariuszom bezpieczeństwa podczas wykonywania obowiązków służbowych. 2. Realizacja przez Areszt Śledczy zadań dotyczących zapewnienia funkcjonariuszom bezpieczeństwa podczas wykonywania obowiązków służbowych.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do 30 czerwca 2024 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	1. Cezary Paciura, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LRZ/138/2024 z 9 października 2024 r. 2. Sabina Tratkiewicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LRZ/153/2024 z 15 listopada 2024 r. (akta kontroli tom I str. 2a-9)

¹ Dalej: Areszt Śledczy, składający się z: Aresztu przy ul. Montelupich 7 w Krakowie (dalej: Areszt) i Oddziału Zewnętrznego w Krakowie – Nowa Huta, ul. Spławy 2.

² Dalej: Dyrektor.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Areszt nie był odpowiednio przygotowany do zapewnienia bezpieczeństwa funkcjonariuszom podczas wykonywania obowiązków służbowych.

Poprawa nastąpiła dopiero po realizacji poleceń Dyrektora Generalnego Służby Więziennej⁵, wydanych w kwietniu 2022 r.⁶ m.in. poprzez doposażenie wszystkich funkcjonariuszy w środki przymusu bezpośredniego i indywidualne sygnalizatory alarmowe, wyposażenie pomieszczeń wychowawców i psychologów w system sygnalizacji napadu i wyznaczenie w nich stref oraz odpowiednie wyposażenie pomieszczenia do prowadzenia rozmów z osadzonymi, u których rozpoznano zwiększone ryzyko zachowań agresywnych.

NIK negatywnie ocenia fakt, iż do dnia zakończenia kontroli, ze względu na brak środków finansowych, w trzech spośród czterech oddziałach mieszkalnych nie przeniesiono pokoi wychowawców i psychologów w bezpośrednie sąsiedztwo lub w pobliże dyżurek oddziałowych, do czego zobowiązywały ww. polecenia DGSW. Pomimo braku środków w planie finansowym Dyrektor nie wystąpił do jednostki nadrzędnej o przyznanie dodatkowych środków na ten cel, jak również nie informował o odstępstwach od tych poleceń wynikających z uwarunkowań organizacyjnych i technicznych jednostki. W kontroli ustalono, iż przeniesienie pokoi wychowawców i psychologów w bezpośrednie sąsiedztwo lub w pobliże dyżurek oddziałowych zaplanowano na lata 2025 – 2027, a ich koszty określono na 480 tys. zł.

Kwestie bezpieczeństwa, ochrony oraz porządku wewnętrznego w Areszcie zostały uregulowane w instrukcjach, zarządzeniach Dyrektora oraz w Instrukcji ochronnej.

NIK negatywnie ocenia fakt, iż Instrukcję ochronną sporządzono bez wymaganego protokołu rozpoznania jednostki. W kontroli ustalono, iż Instrukcja ochronna zawierała wszystkie wymagane przepisami elementy, jednak w opisie zabezpieczeń techniczno-ochronnych podano niejednolite liczby radiotelefonów noszonych, a w planie sytuacyjnym Aresztu – różne liczby kamer obrotowych.

Nierzetelnym było nieuregulowanie w przepisach porządku wewnętrznego zasad postępowania i zachowania osadzonych w pomieszczeniach wychowawców i psychologów, co zdaniem NIK mogło mieć wpływ na poziom bezpieczeństwa funkcjonariuszy.

W Areszcie nie opracowano również regulaminu organizacyjnego określającego zadania poszczególnych komórek organizacyjnych. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, powyższe aspekty obniżały poziom bezpieczeństwa jednostki i funkcjonariuszy.

W ocenie NIK niekorzystnie na poziom bezpieczeństwa funkcjonariuszy wpływał fakt, że na zmianach nie obsadzano niektórych stanowisk przewidzianych w Instrukcji ochronnej. W badanej próbie, w dwóch przypadkach, niezgodnie

---

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W wystąpieniu pokontrolnym sformułowano ocenę opisową.

⁵ Dalej: DGSW.

⁶ Pismo sygn. BDG.070.40.2022.KS DGSW z dnia 26 kwietnia 2022 r., dalej: polecenie DGSW z 26 kwietnia 2022 r. oraz pismo sygn. BDG.070.40.2.2022.KS Zastępcy DGSW z dnia 27 kwietnia 2022 r., dalej: polecenie Zastępcy DGSW z 27 kwietnia 2022 r.

z przepisami, nie zapewniono odpowiedniej liczby stanowisk oddziałowych wykonujących służbę w systemie jednozmianowym.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia sposób przeprowadzania okresowych konserwacji systemów zabezpieczeń elektronicznych oraz brak koncepcji i założeń podczas ich modernizacji, jak również niesporządzenie analizy zagrożeń.

Funkcjonariusze i pracownicy prawidłowo realizowali ochronę jednostki, stosując przewidziane w przepisach i Instrukcji ochronnej zadania, określone dla poszczególnych stanowisk. Rzetelnie prowadzono czynności zmierzające do rozpoznania środowiska osób pozbawionych wolności oraz ich zamiarów, godzących w porządek i bezpieczeństwo jednostki. Stosownie do wymogów przepisów i poleceń zrealizowano obowiązkowe szkolenia i ćwiczenia przygotowujące funkcjonariuszy do podejmowania odpowiednich działań w sytuacjach kryzysowych.

Dyrektor podjął odpowiednie działania w celu wyjaśnienia jedyne go zdarzenia niebezpiecznego, polegającego na napaści na funkcjonariusza podczas wykonywania obowiązków służbowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie Aresztu Śledczego pod względem organizacyjnym, kadrowym, finansowym i prawnym do zapewnienia funkcjonariuszom bezpieczeństwa podczas wykonywania obowiązków służbowych.

Opis stanu faktycznego

1.1.1. Areszt Śledczy składa się z dwóch jednostek penitencjarnych, tj. z Aresztu przy ul. Montelupich 7⁸ typu zamkniętego przeznaczonego dla wszystkich kategorii tymczasowo aresztowanych mężczyzn i kobiet oraz z Oddziału Zewnętrznego w Krakowie – Nowej Hucie przy ul. Spławy 2⁹ typu półotwartego, tj. dla skazanych mężczyzn i kobiet odbywających karę po raz pierwszy, młodocianych i dla recydywistów penitencjarnych oraz typu otwartego dla skazanych kobiet odbywających karę po raz pierwszy, młodocianych i dla recydywistów penitencjarnych.

Oddział Zewnętrzny przeznaczony jest również dla skazanych mężczyzn i kobiet chorych na cukrzycę insulinową oraz dla skazanych kobiet poruszających się na wózku inwalidzkim.

Przeprowadzone czynności kontrolne opisane w dalszej części wystąpienia pokontrolnego i ustalenia odnoszą się do Aresztu.

(akta kontroli tom I str. 10-15)

⁷ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Dalej: Areszt.

⁹ Od 1 grudnia 2021 r. podległy Dyrektorowi Aresztu Śledczego na mocy Zarządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie utworzenia w Krakowie – Nowej Hucie Oddziału Zewnętrznego Aresztu Śledczego w Krakowie z dnia 19 listopada 2021 r. (Dz. Urz. Ministerstwa Sprawiedliwości, poz. 288).

W Areszcie nie opracowano regulaminu organizacyjnego, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości wystąpienia pokontrolnego*.

W strukturze organizacyjnej Aresztu funkcjonowały m.in. Działy: Ochrony, Penitencjarny, Informatyki i Łączności oraz Kwatermistrzowski.

Zadania funkcjonariuszy Działu Ochrony i Działu Penitencjarnego ujęto w zakresach czynności i instrukcjach stanowiskowych, a zadania funkcjonariuszy Działu Informatyki i Łączności oraz Działu Kwatermistrzowskiego odpowiednio w zakresach obowiązków oraz w zakresach czynności.

Do zadań Działu Ochrony należało m.in.: opracowanie Instrukcji ochronnej, realizowanie ochrony, w tym osadzonych, organizowanie i nadzorowanie sposobu zabezpieczenia osadzonych stwarzających poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa Aresztu, rozpoznawanie nastrojów i atmosfery wśród osadzonych oraz ich zamiarów godzących w porządek i bezpieczeństwo.

Do zadań Działu Penitencjarnego należało m.in.: prowadzenie oddziaływań penitencjarnych, programów resocjalizacji, rozwiązywanie problemów i sytuacji konfliktowych pomiędzy osadzonymi, zapoznavanie osadzonych z obowiązkami i uprawnieniami, opiniowanie wniosków w sprawie nagradzania i karanía, w tym sporządzanie sprawozdań, raportów.

Do zadań Działu Informatyki i Łączności należało m.in.: optymalne wykorzystanie sprzętu łączności i zabezpieczeń elektronicznych, a do zadań Działu Kwatermistrzowskiego m.in.: analizowanie i opracowywanie potrzeb materiałowych i finansowych Aresztu oraz organizowanie i nadzorowanie prac remontowo-konserwacyjnych.

W strukturze Aresztu nie wskazano komórki organizacyjnej odpowiedzialnej za monitorowanie, koordynowanie i nadzór nad działaniami związanymi z rozwiązywaniem sytuacji kryzysowych, dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim funkcjonariuszom i pracownikom.

(akta kontroli tom I str. 16-105)

W maju 2024 r. Dyrektor uchylił 12 zarządzeń dotyczących realizacji przedsięwzięć ochronnych obowiązujących w Areszcie w latach 2018 – 2023 zaś Zarządzeniem Nr 22/24 z dnia 23 maja 2024 r. wprowadził do użytku 12 instrukcji dotyczących przedsięwzięć ochronnych w zakresie:

1. powołania komisji do przeprowadzenia rozpoznania miejsc czasowego przebywania osadzonych poza terenem jednostki organizacyjnej oraz organizowania konwojów;
2. sposobów przeciwdziałania podkulturze przestępczej;
3. zwalniania osób pozbawionych wolności z przewencyjnego używania wobec nich środków przymusu bezpośredniego;
4. deponowania w wyznaczonym miejscu przedmiotów niedozwolonych podczas wejścia do jednostki;
5. postępowania z przedmiotami niedozwolonymi, w szczególności sposobu ich odczekowania, trybu kontroli, miejsca ich przechowywania gdy nie są użytkowane, wymogów nadzoru w czasie ich użytkowania oraz trybu postępowania w razie utracenia lub zagubienia;
6. zasad wejścia do jednostki funkcjonariuszy i pracowników niepełniących służby lub niezatrudnionych w Areszcie, a także w sprawie warunków wstępu na teren jednostki osób niebędących funkcjonariuszami albo pracownikami, emerytów i rencistów SW oraz członków rodzin funkcjonariuszy i pracowników;
7. wyznaczenia funkcjonariuszy upoważnionych do wstępu do pomieszczeń wartowni;

8. wyznaczenia funkcjonariuszy do przeprowadzania inspekcji stanu zabezpieczenia Aresztu po godzinach pracy administracji, w porze nocnej oraz w soboty i dni ustawowo wolne od pracy;
9. postępowania z osadzonymi zakwalifikowanymi jako stwarzającymi poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa jednostki;
10. postępowania z kluczami specjalnymi i zwykłymi;
11. realizacji czynności profilaktycznych oraz zasad i trybu gromadzenia, przetwarzania i przekazywania informacji pozyskanych w wyniku realizacji czynności profilaktycznych;
12. sposobu przeciwdziałania samobójstwom osadzonych w Areszcie.

Z instrukcji w sprawie postępowania z przedmiotami niedozwolonymi, w szczególności sposobu ich odczekowania, trybu ich kontroli, miejsca ich przechowywania gdy nie są użytkowane, wymogów nadzoru w czasie ich użytkowania oraz trybu postępowania w razie ich utracenia albo zagubienia wynikało, że przedmioty niedozwolone podlegały ewidencjonowaniu poprzez sporządzenie wykazu każdorazowego wydania przedmiotu. Wydanie potwierdzano czytelnym podpisem w rejestrze wydanych i zdanych przedmiotów niedozwolonych. Wydawanie osadzonym przedmiotów uznanych za niedozwolone odbywało się wyłącznie na czas wykonywania określonej pracy i pod nadzorem funkcjonariusza. Wykaz przedmiotów niedozwolonych sporządzał kierownik działu sprawujący nadzór nad miejscem, w którym przedmioty były przechowywane i po zaopiniowaniu przez kierownika Działu Ochrony zatwierdzał go kierownik jednostki organizacyjnej. Nadzór nad gospodarką przedmiotami niedozwolonymi, użytkowymi przez osadzonych w miejscu pracy, jak również przez funkcjonariuszy i pracowników cywilnych sprawował właściwy kierownik działu, oceniając tym samym zasadność ich używania na terenie Aresztu. Kierownik Działu Ochrony każdorazowo to opiniował.

(akta kontroli tom I str. 106-112, 254-293)

W Areszcie nie opracowano procedur regulujących obowiązki osadzonych odnośnie zachowania i postępowania w pomieszczeniach wychowawców, psychologów podczas przebywania w oznaczonej (żółto-czarnej) strefie. Do wyznaczenia takich stref kierownika jednostki obowiązywały polecenia DGSW i Zastępcy DGSW z 26 kwietnia i 27 kwietnia 2022 r.

Nieprawidłowości z tym związane opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli tom II str. 400-401, 403-404)

1.1.2. Poza Instrukcją ochronną, w Areszcie nie opracowano innego wewnętrznego dokumentu określającego sposób postępowania na rzecz podnoszenia poziomu bezpieczeństwa funkcjonariuszy na służbie, uwzględniającego stan kadry, jak również skalę oraz przewidywany obszar, na którym może wystąpić szczególne zagrożenie bezpieczeństwa funkcjonariuszy, a także warianty postępowania w zależności od przewidywanej sytuacji krytycznej, możliwych działań w celu ograniczenia skali zjawiska, czy sposobu postępowania i współpracy pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi oraz instytucjami zewnętrznymi.

Zadania ochronne w Areszcie wykonywali funkcjonariusze Działu Ochrony. Jednym z elementów ochrony były procedury wzajemnego ubezpieczania się funkcjonariuszy i pracowników podczas wykonywania zadań, a także alarmowanie i reagowanie w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia ich życia lub

zdrowia. Priorytetem dla całej formacji SW było zapewnienie bezpieczeństwa wszystkim funkcjonariuszom i pracownikom, którzy w postępowaniu z osadzonymi powinni zachowywać ostrożność mając na uwadze możliwość agresji z ich strony oraz postępowanie naruszające porządek i bezpieczeństwo. Wzajemnie ubezpieczanie się funkcjonariuszy i pracowników w trakcie wykonywania czynności służbowych powinno przeciwdziałać sytuacjom, które mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia, a także sytuacjom, w których mogłoby dojść do zagrożenia porządku lub bezpieczeństwa jednostki. Sposób ochrony Aresztu zróżnicowano w zależności od obszaru i rejonu. Celem zwiększenia bezpieczeństwa, Areszt współpracował z Policją i Państwową Strażą Pożarną.

(akta kontroli tom I str. 30-39, 106-189, 207-209)

1.1.3. Dyrektor ustalił sposób ochrony Aresztu wraz z jego realizacją, tj. wywiązał się z obowiązku, o którym mowa w § 42 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych SW¹⁰ i § 59 Zarządzenia Nr 2/23 w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych SW, sposobów ochrony i konwojowania skazanych oraz tymczasowo aresztowanych i zadań ochronnych funkcjonariuszy i pracowników SW oraz pracowników przywiezionych zakładów pracy¹¹ i Nr 69/23 DGSW w sprawie sposobów ochrony, konwojowania oraz zadań ochronnych funkcjonariuszy i pracowników SW¹².

Dyrektor zatwierdził: Instrukcję ochronną, instrukcje stanowiskowe i rozkład służby Działu Ochrony. Na podstawie raportów z przebiegu służby Dyrektor organizował rozpoznanie nastrojów i atmosfery wśród osadzonych oraz ich zamiarów godzących w porządek i bezpieczeństwo. Zarządzeniami wprowadził do użytku instrukcje w sprawie realizacji czynności profilaktycznych oraz zasad i sposobu gromadzenia, przetwarzania i przekazywania informacji pozyskanych w wyniku realizacji czynności profilaktycznych.

Zarządził również przeprowadzanie sześciu kontroli generalnych, co opisano w pkt 2.2.3. wystąpienia pokontrolnego.

W zarządzeniach w sprawie porządku wewnętrznego Dyrektor określił sposób zabezpieczenia: zatrudnienia, widzeń, spacerów, kąpieli, zakupów oraz zajęć szkolnych, kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej, sportu, posług religijnych, jak też innych zbiorowych zajęć osadzonych.

(akta kontroli tom I str. 106-112, 207-250)

1.1.4. Kontrolującym nie przedłożono protokołu z rozpoznania Aresztu, na podstawie którego kierownik jednostki opracował Instrukcję ochronną (§ 13 rozporządzenia w sprawie sposobu ochrony jednostek organizacyjnych SW, § 10 Zarządzenia Nr 2/23 DGSW i Nr 69/23 DGSW).

Nieprawidłowości z tym związane opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli tom I str. 252-253, tom III str. 216-217)

1.1.5. W okresie objętym kontrolą obowiązywały dwie Instrukcje ochronne, które aktualizowano. Aktualnie obowiązuje Instrukcja ochronna, zatwierdzona przez Dyrektora w dniu 30 czerwca 2023 r., którą opracowano na podstawie § 10 ust. 1 Zarządzenia Nr 2/23 DGSW.

¹⁰ Dz. U. poz. 1804 – uchylone z dniem 1 stycznia 2023 r., dalej: rozporządzenie w sprawie sposobów ochrony jednostek SW.

¹¹ Dalej: Zarządzenie Nr 2/23 DGSW (obowiązywało do 5 listopada 2023 r.).

¹² Dalej: Zarządzenie Nr 69/23 DGSW (weszło w życie z dniem 6 listopada 2023 r.).

Instrukcja ochronna zawierała elementy określone w § 10 ust. 2 pkt 1 – 8 Zarządzenia Nr 2/23 DGSW, tj. opis: przeznaczenia jednostki, zabezpieczeń techniczno-ochronnych, w tym zabezpieczeń elektronicznych oraz sposobu wykorzystania łączności bezprzewodowej, procedur wzajemnego ubezpieczania się funkcjonariuszy i pracowników w czasie wykonywania zadań oraz alarmowania i reagowania w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia. Zawierała też: instrukcje stanowiskowe, plan sytuacyjny Aresztu, wykaz i opis odstępstw od stosowanego sposobu ochrony, a także procedury działania i alarmowania.

Do Instrukcji ochronnej dołączono również procedury używania kamer nasobnych przez Dowódców zmian lub Zastępców. Za pomocą kamer miał być rejestrowany obraz i dźwięk, co najmniej w przypadku użycia przymusu bezpośredniego, wystąpienia zdarzenia, o którym mowa w Zarządzeniu Nr 100/22 DGSW z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie ustalenia organizacji służby dyżurnej w jednostkach organizacyjnych SW, w tym sposobu i trybu informowania o zdarzeniach, które wystąpiły w SW oraz ustalenia i sposobu przeprowadzania czynności sprawdzających dotyczących tych zdarzeń oraz sposobu dokumentowania, realizacji przez kadrę dowódczą czynności z osadzonymi w związku ze zgłaszanymi przez nich skargami, a także przekroczeniami naruszającymi porządek i dyscyplinę w jednostce.

Instrukcja ochronna obowiązująca do 30 czerwca 2023 r. spełniała wymagania określone w §§ 13 – 15 rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek SW.

Zgodnie z § 3 ust. 2 Zarządzenia Nr 2/23 DGSW sposób ochrony zróżnicowano w zależności od stosowanych przedsięwzięć ochronnych.

W Areszcie opracowano indywidualne karty zleceń profilaktycznych (KZP) dla osadzonych, w których określono indywidualne, zwiększone czynności ochronne i zalecenia profilaktyczne celem zminimalizowania przypadku napaści i innych sytuacji zagrażających życiu i zdrowiu funkcjonariuszy.

W instrukcjach stanowiskowych zatwierdzonych przez Dyrektora określono m.in.: miejsce i czas pełnienia służby przez funkcjonariuszy, ilość i rodzaj uzbrojenia, wyposażenie stanowisk, zakres ochronnych zadań służbowych, obowiązki z zakresu ochrony przeciwpożarowej i z zakresu profilaktyki, a także przestrzegania przepisów BHP.

W Instrukcji ochronnej w opisie zabezpieczeń techniczno-ochronnych, w tym zabezpieczeń elektronicznych oraz sposobu wykorzystania łączności bezprzewodowej, podano różne dane o liczbie radiotelefonów noszonych, a w planie sytuacyjnym nie uaktualniono liczby kamer obrotowych na terenie Aresztu.

Nieprawidłowości z tym związane opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* wystąpienia pokontrolnego.

Aktualizację Instrukcji ochronnej, omówiono w pkt. 2.2.1. wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli tom I str. 294, tom III str. 273-334)

1.2.1. - 1.2.2. W Areszcie stosowano zintegrowane systemy zabezpieczeń elektronicznych, o których mowa w Wytycznych Nr 4/2013 z dnia 10 czerwca 2013 r. i Nr 4/2022 DGSW z 30 grudnia 2022 r. w sprawie określenia standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych w jednostkach organizacyjnych SW¹³.

W opisie zabezpieczeń techniczno-ochronnych Instrukcji ochronnej, podano, że system zabezpieczeń elektronicznych składa się z:

- systemu kontroli dostępu (SKD) umożliwiającego otwarcie wyznaczonych przejść na terenie jednostki przez uprawnionych użytkowników. Otwarcie przejść w pawilonach A i B oddziałów mieszkalnych możliwe było po zbliżeniu karty dostępu do czytnika. Wejścia do pawilonów otwierano po wywołaniu żądania otwarcia przez operatora na wartowni (w porze nocnej operator otwierał także wejścia do oddziałów mieszkalnych). Przy wejściu do jednostki lub wyjściu, każdy funkcjonariusz i pracownik miał obowiązek aktywować lub deaktywować kartę dostępu. Dodatkowo w Areszcie wykorzystywano elektroniczny depozytor kluczy specjalnych, do którego dostęp był możliwy na podstawie danych biometrycznych uprawnionych użytkowników;
- systemu sygnalizacji włamania i napadu (SSWiN) realizowanego poprzez wykorzystanie sygnalizatorów stacjonarnych „CZATA”.
W pomieszczeniach, w których system był zamontowany, naciśnięcie przycisku antynapadowego lub przycisku w pilocie bezprzewodowym powodowało wyzwolenie alarmu, który był sygnalizowany na wartowni i na korytarzu przy pomieszczeniu, z którego alarm został uruchomiony. Funkcjonariuszy i pracowników wyposażono w indywidualne sygnalizatory alarmowe.
W jednostce funkcjonował cyfrowy system łączności bezprzewodowej służący do komunikowania się ze stanowiskiem dowodzenia oraz z poszczególnymi funkcjonariuszami pełniącymi służbę na stanowiskach realizujących zadania ochronne, a także do alarmowania o zagrożeniu bezpieczeństwa jednostki lub osób. System łączności bezprzewodowej składał się ze: stacji bazowej, radiotelefonów noszonych posiadających przypisane kryptonimy zgodnie z instrukcjami stanowiskowymi oraz radiotelefonów przewoźnych przypisanych do pojazdów.
Obszar Aresztu podzielono na siedem stref oraz budowlę ochronną. Alarm włączany był na stałe przez administratora systemu. Dowódca zmiany mógł jedynie skasować zaistniałe systemy lub uzbroić wyłączone strefy. System elektronicznego zabezpieczenia był obsługiwany za pomocą manipulatora zamontowanego w pomieszczeniu wartowni. Niektóre pomieszczenia Aresztu monitorowane były m.in. przez czujkę ruchu, czujnik otwarcia drzwi oraz przycisk napadowy. Pas ochronny połączono z systemem rozpoznawania obrazu z kamer termowizyjnych;
- systemu kamer telewizji dozorowej (CCTV¹⁴), tj. kamer IP i analogowych, w którego skład wchodziło 214 kamer, w tym sześć obrotowych i dwie analogowe, spośród których 45 nie nagrywało materiału video. Pozostałe kamery podłączone do rejestratorów wizyjnych, w sposób ciągły rejestrowały obraz.

(akta kontroli tom III str. 273-334)

¹³ Dalej: Wytyczne Nr 4/2013 i Nr 4/2022 DGSW w sprawie standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych.

¹⁴ Z jęz. ang. Closed-CircuitTeleVision (telewizja przemysłowa, telewizyjne systemy dozorowe).

W 2023 r. przeprowadzono w Areszcie reorganizację systemu CCTV w zakresie liczby zainstalowanych kamer. Wynikało to z optymalizacji liczby kamer obserwowanych przez funkcjonariuszy podczas pełnienia służby w pomieszczeniu wartowni. Nowe kamery zainstalowano w miejscach i pomieszczeniach, w których monitorowanie zwiększało realny poziom bezpieczeństwa funkcjonariuszy i osadzonych.

W ramach reorganizacji systemu zdemontowano 32 kamery (w miejscach o niskim zagrożeniu bezpieczeństwa i niewymagających stałej obserwacji) oraz zainstalowano osiem nowych. Demontaż i instalację kamer poprzedziły konsultacje pomiędzy Działem Ochrony i Działem Informatyki i Łączności przy udziale kierownictwa Aresztu.

Do reorganizacji CCTV nie opracowano koncepcji i założeń, o których mowa w załączniku nr 3 Wytycznych Nr 4/2013 i Nr 4/2022 DGSW w sprawie standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych.

Nieprawidłowości z tym związane opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* wystąpienia pokontrolnego.

W 2022 r. przeprowadzono modernizację systemu sygnalizacji napadu poprzez doposażenie pomieszczeń wychowawców i psychologów w dodatkowe przyciski antynapadowe.

Dyrektor wyjaśnił, iż przy modernizacji SSWiN nie opracowano koncepcji i założeń, o których mowa w załączniku nr 3 Wytycznych Nr 4/2013 i Nr 4/2022 DGSW w sprawie standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych, gdyż przeprowadzono ją na podstawie poleceń DGSW i Zastępcy DGSW z 26 i 27 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli tom I str. 295-301)

Teren Aresztu podzielono na strefy ochronne, co znalazło odzwierciedlenie w planie sytuacyjnym, stanowiącym element Instrukcji ochronnej.

Podczas oględzin przeprowadzonych w toku kontroli¹⁵ stwierdzono, że:

- w strefie A:
  - wejście do i wyjście ze strefy wyposażono w system śluzowania (blokadę wykluczającą) i wymagana była podwójna autoryzacja (SKD oraz operator),
  - śluzy posiadały system zapewniający obserwację bezpośredniego obszaru przed wejściem/wyjściem, a SKD umożliwiał pełną identyfikację osób oraz sygnalizował otwarcie drzwi;
  - przejścia w strefie wyposażono w SKD i CCTV oraz wymagana była pełna identyfikacja osób wchodzących i wychodzących;
  - ciągi komunikacyjne, miejsca i pomieszczenia wyznaczone do: pracy, nauki, widzeń, odprawiania nabożeństw, spotkań religijnych oraz zajęć kulturalno-oświatowych, z zakresu kultury fizycznej i sportu, wyposażono w CCTV (ogłędzinom poddano kaplicę, bibliotekę i świetlicę);
  - dyżurki oddziałowych wyposażone zostały w urządzenia umożliwiające obserwację nadzorowanych pomieszczeń i oddziałów (ogłędzinom poddano dyżurki oddziałowych nr 109, 144, 240 i 424);
  - wszyscy pracownicy i funkcjonariusze w strefie wyposażeni byli w indywidualne sygnalizatory antynapadowe (ogłędzinom poddano wyposażenie funkcjonariuszy na stanowiskach: Oddziałowy Oddziału IIA, IVA, IIIB i VB oraz Spacerowy I i Monitorowy I);

---

¹⁵ W dniu 12 grudnia 2024 r.

- w strefie C:
  - na pasie ochronnym stosowano SSWiN wyposażony w urządzenia wykrywające obecność osób;
  - do weryfikacji alarmów z SSWiN stosowano CCTV oparty o kamery termowizyjne i stałopozycyjne;
  - rozmieszczenie kamer zapewniało obserwację całego pasa ochronnego bez martwych stref, a obraz umożliwiał identyfikację zdarzenia w celu pozyskania informacji o ujawnieniu osoby;
  - bramy wjazdowe i wyjazdowe oraz wejścia i wyjścia piesze z terenu Aresztu wyposażono w system służowania (blokadę wykluczającą);
  - w służbie dla pojazdów stosowano CCTV zapewniający: obserwację bezpośredniego, zewnętrznego obszaru przed bramą wjazdową na teren Aresztu, pełną identyfikację pojazdu wewnątrz służy i obserwację dachu pojazdu wewnątrz służy. W służbie CCTV nie zapewniał obserwacji podwozia pojazdu, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* wystąpienia pokontrolnego.
  - w służbach pieszych stosowano system zapewniający: obserwację bezpośredniego obszaru przed wejściem i wyjściem na i z terenu Aresztu oraz kontrolę dostępu z pełną identyfikacją osób.
- w strefie E:
  - stosowano CCTV;
  - rozmieszczenie kamer zapewniało obserwację całego chronionego obszaru bez martwych stref, a obraz zapewniał identyfikację zdarzenia w celu pozyskania informacji o ujawnieniu osoby;
  - posterunek spacerowego wyposażono w urządzenia umożliwiające obserwację nadzorowanych placów spacerowych.

Oględziny wykazały, że za wyjątkiem wyposażenia służy dla pojazdów w strefie C zabezpieczenia zastosowane w poszczególnych strefach ochronnych Aresztu były zgodne z Wytycznymi Nr 4/2013 i Nr 4/2022 DGSW w sprawie określenia standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych.

(akta kontroli tom III str. 255-272)

1.2.3. Centrala alarmowa Satel Integra 64 Plus zabezpieczająca pas ochronny oraz monitorowane pomieszczenia Aresztu w ramach systemu elektronicznego zabezpieczenia dysponowały certyfikatem zgodności, tj. trzecim stopniem bezpieczeństwa.

Centrala alarmowa systemu antynapadowego „CZATA” nie posiadała certyfikatu poświadczającego zgodność z normami określonymi w załączniku nr 1 do Wytycznych Nr 4/2013 i Nr 4/2022 DGSW w sprawie standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych.

Analiza parametrów czterech kamer wchodzących w skład systemu CCTV wykazała, że spełniała normy i wymagania techniczne, o których mowa w załączniku nr 1 i nr 2 do Wytycznych Nr 4/2022 DGSW w sprawie określenia standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych.

Dyrektor wyjaśnił, że system „CZATA” został zainstalowany w Areszcie ponad 20 lat temu, kiedy nie było takiego obowiązku.

(akta kontroli tom I str. 295-302)

Areszt posiadał instrukcję systemu alarmowego, w której ujęto procedury reagowania funkcjonariuszy i pracowników w razie uruchomienia systemu alarmowego lub innego wezwania pomocy w sytuacji ostrzeżenia o uszkodzeniu, wyłączeniu części lub całego systemu, tj. określono działanie m.in. kierownika

jednostki penitencjarnej lub osoby go zastępującej, postępowanie Dowódcy zmiany/Operatora konserwatora TP, a także procedurę kontroli sprawności systemu alarmowego.

Wzmocnienie sposobu ochrony Aresztu polegało na wprowadzeniu dodatkowych przedsięwzięć ochronnych polegających na wzmocnieniu obsady stanowisk, w tym funkcjonariuszy lub pracowników spoza Działu Ochrony i wystawieniu stanowisk dodatkowych, wyposażeniu funkcjonariuszy i pracowników w dodatkowe środki ochrony lub środki przymusu bezpośredniego, a także wprowadzenie dyżurów kadry kierowniczej stosownie do względów bezpieczeństwa.

(akta kontroli tom I str. 295-299, 429-443)

1.2.4. W okresie objętym kontrolą konserwację sprzętu zabezpieczeń elektronicznych w Areszcie (SKD, SSWiN i CCTV) przeprowadzał funkcjonariusz z Działu Informatyki i Łączności, tj. administrator systemów łączności.

Z pism skierowanych do Kierownika Działu Informatyki i Łączności wynikało, iż konserwację przeprowadził zgodnie z § 5 pkt 9 Zarządzenia DGSW z dnia 22 sierpnia 2012 r. w sprawie szczegółowych zasad eksploatacji i rozwoju systemów łączności i zabezpieczeń elektronicznych w jednostkach SW¹⁶.

W toku kontroli analizą objęto konserwacje sprzętu zabezpieczeń elektronicznych przeprowadzone w latach 2022 – 2023.

Nieprawidłowości z tym związane opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* wystąpienia pokontrolnego.

W styczniu 2022 r. konserwację sprzętu przeprowadził w Oddziale IV, V i w budynku administracyjnym Aresztu, w czerwcu w Oddziale II, III i rejonie zewnętrznym, a w listopadzie 2022 r. w oddziałach szpitalnych i administracji szpitala.

W lutym 2023 r. konserwację sprzętu zabezpieczeń elektronicznych przeprowadził w Oddziale IV, V i budynku administracyjnym Aresztu, w maju w Oddziale II, III i rejonie zewnętrznym, zaś w październiku 2023 r. w oddziałach szpitalnych i w administracji szpitala.

Konserwacją objęto kamery IP, sterowanie przejściami i kratami, alarmy i telefonię przewodową.

W raportach z konserwacji sprzętu zabezpieczeń elektronicznych funkcjonariusz nie podał jakie wykonał sprawdzenia, o których mowa w § 20 ust. 1 Wytycznych Nr 4/2022 DGSW w sprawie standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych, jak również czy i jakie stwierdzono usterki.

W latach 2021 – 2023 administrator systemów łączności przeprowadził analizę stanu technicznego używanych systemów łączności i zabezpieczeń elektronicznych. Z raportów wynika, iż analizę przeprowadził zgodnie z § 3 pkt 5 Zarządzenia DGSW Nr 56/2012 w sprawie eksploatacji i rozwoju systemów łączności i zabezpieczeń elektronicznych.

Podczas przeprowadzonych przeglądów sporządzono raporty, w których podano, że sprawdzono stan techniczny użytkowanego sprzętu łączności i zabezpieczeń elektronicznych, znajdujący się w ochronie zewnętrznej (9 kamer, czujkę podłączoną do centrali alarmowej Satel Integra 64 Plus, 12 szt. kamer stałopozycyjnych i punkt dystrybucyjny z dwoma switchami Cisco), ochronie wewnętrznej (centralki domofonowo-przyzywowe, sygnalizację alarmową

---

¹⁶ Dalej: Zarządzenie DGSW Nr 56/2012 w sprawie eksploatacji i rozwoju systemów łączności i zabezpieczeń elektronicznych.

i cichej kontroli, realizowaną przez urządzenia „CZATA”, alarmy osobiste funkcjonariuszy, system sterowania przejściami i 41 kamer IP), telewizji przemysłowej (238 kamer w 2021 i 2022 r. oraz 211 w 2023 r.), a także łączność przewodową i bezprzewodową (maszt antenowy, radiotelefony noszone, samochodowe, konsolę radiotelefonu, urządzenia dyspozytorskie i telefonię ViIP). W wyniku przeprowadzonej analizy stanu technicznego użytkowanych systemów łączności i zabezpieczeń elektronicznych stwierdzono potrzebę zakupu baterii do radiotelefonów, systemu interkomowego w Oddziale II, a także potrzebę rozbudowania systemu sterowania przejściami na sali widzeń.

(akta kontroli tom I str. 295-428)

Nieprawidłowości z tym związane opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości wystąpienia pokontrolnego*.

1.3. Według § 19 rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych SW, w zależności od potrzeb, funkcjonariuszy wyposaża się w środki łączności alarmowania, a pełniących służbę można również wyposażyć w środki przymusu bezpośredniego.

Analiza instrukcji stanowiskowych (obowiązujących do sierpnia 2022 r.) wykazała, iż na wyposażeniu niektórych funkcjonariuszy Działu Ochrony były m.in. kajdanki i ręczne miotacze pieprzu¹⁷.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. na wyposażeniu funkcjonariuszy Aresztu znajdowało się 65 kajdanek na ręce i 57 RMP.

(akta kontroli tom I str. 451-460, tom III str. 273-334)

Poleceniem z 27 kwietnia 2022 r. Zastępca DGSW zobowiązał kierowników jednostek penitencjarnych do wyposażenia wszystkich funkcjonariuszy Działu Ochrony w środki przymusu bezpośredniego w postaci kajdanek, a do 30 czerwca 2022 r. również w indywidualne sygnalizatory alarmowe.

Na podstawie tego polecenia w Areszcie zmieniono instrukcje stanowiskowe, zgodnie z którymi wszyscy funkcjonariusze Działu Ochrony od 1 września 2022 r. powinni na swoim wyposażeniu mieć kajdanki na ręce, RMP i indywidualne sygnalizatory alarmowe.

Z książki ewidencji uzbrojenia magazynu głównego wynikało, iż na koniec grudnia 2022 r. i 2023 r. na wyposażeniu Aresztu Śledczego było odpowiednio 285 i 283 kajdanek na ręce oraz 97 RMP, a na dzień 11 lipca 2024 r. – 197 RMP.

W latach 2022 – 2023 Areszt Śledczy zakupił łącznie 426 szt. indywidualnych sygnalizatorów alarmowych Perfecta typu brelok, z tego 96 w okresie od kwietnia do maja i 200 szt. w sierpniu 2022 r. oraz 30 szt. w czerwcu i 100 szt. w grudniu 2023 r. Wszyscy funkcjonariusze i pracownicy mający bezpośredni kontakt z osadzonymi byli wyposażeni w indywidualne sygnalizatory alarmowe. Wszystkich funkcjonariuszy Działu Ochrony wyposażono w środki przymusu bezpośredniego.

Przeprowadzone w toku kontroli oględziny wyposażenia sześciu funkcjonariuszy z Działu Ochrony¹⁸ wykazały, iż posiadali kajdanki na ręce, RMP i indywidualne sygnalizatory alarmowe.

(akta kontroli tom I str. 444-460, tom II str. 298-339, 372, 395-401, tom II str. 255-272)

---

¹⁷ Dalej: RMP.

¹⁸ Oddziałowego Oddziału IIA, IVA, IIIB, VB, Spacerowego i Monitorowego.

1.4.1. i 1.4.2. W trakcie kontroli przeprowadzono oględziny wybranych pomieszczeń i stref ochronnych Aresztu pod względem zastosowanych rozwiązań organizacyjno-architektonicznych i elektronicznych w zakresie bezpieczeństwa funkcjonariuszy i pracowników więziennictwa oraz realizacji poleceń wynikających z pism DGSW i Zastępcy DGSW z 26 i 27 kwietnia 2022 r.

Oględzinom poddano:

- 15 pokoi psychologów i wychowawców¹⁹. W związku z trwającymi czynnościami z osadzonymi, trzy pomieszczenia²⁰ poddano tylko oględzinom z zewnątrz w zakresie lokalizacji oraz wyposażenia drzwi wejściowych;
- cztery dyżurki oddziałowych²¹;
- pokój do prowadzenia rozmów z osadzonymi, u których rozpoznano zwiększone ryzyko zachowań agresywnych²².

W wyniku oględzin pomieszczeń psychologów i wychowawców stwierdzono, że:

- 11 pokoi oddalonych było od dyżurki oddziałowego od 15 m do 50 m²³, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* wystąpienia pokontrolnego;
- cztery pomieszczenia znajdujące się na Oddziale II²⁴, Oddziale Wieloprofilowym Zachowawczym²⁵ oraz na Oddziale Psychiatrii Sądowej²⁶, zlokalizowane były w bezpośrednim sąsiedztwie lub w pobliżu dyżurki oddziałowego;
- wszystkie pomieszczenia wyposażono w drzwi posiadające przeszklenia typu pleksiglas, nieznieszkalające widok, o wymiarach 200x500 mm, umożliwiające wgląd do pomieszczeń bez otwierania drzwi oraz zamki z wkładką jednostronną z możliwością zamykania tylko od zewnątrz;
- we wszystkich pomieszczeniach poddanych oględzinom wewnątrz, wyznaczono strefy funkcjonariusza i osadzonego poprzez oznakowanie w formie czarno-żółtej linii na podłodze oraz opuszczany blat; wyznaczone strefy zapewniały utrzymanie bezpiecznej odległości między rozmówcami;
- we wszystkich pomieszczeniach poddanych oględzinom wewnątrz, w strefie osadzonego ograniczono ilość sprzętu do rozkładanego krzesła przytwierdzonego na stałe do ściany lub do przegrody technicznej, a wyposażenie ruchome zlokalizowano poza tą strefą;
- w 11 pomieszczeniach każde z biurko wyposażone było w przewodowy system sygnalizacji napadu oparty na dwóch przyciskach antynapadowych, tzw. „grzybka” zamontowanego na lub przy blacie oraz przycisku pod biurkiem; w jednym pomieszczeniu²⁷, wyposażonym

---

¹⁹ Dwa pokoje na Oddziale II (nr 145 i 146), trzy na Oddziale III (nr 205, 251, 262), sześć na Oddziale IV (nr 323, 324, 347, 348, 351, 352), dwa na Oddziale V (nr 406 i 432), jeden na Oddziale Wieloprofilowym Zachowawczym (nr 803), jeden na Oddziale Psychiatrii Sądowej (nr 902).

²⁰ Na Oddziale IV (nr 347, 348 i 351).

²¹ Dwa pokoje na Oddziale II (nr 109 i 144), jeden na Oddziale III (nr 240), jeden na Oddziale V (nr 424).

²² Na Oddziale II (nr 114).

²³ Trzy pomieszczenia na Oddziale III (nr 205, 251, 262), sześć – na Oddziale IV (nr 323, 324, 347, 348, 351, 352), dwa – na Oddziale V (nr 406 i 432).

²⁴ Nr 145 i 146.

²⁵ Nr 803.

²⁶ Nr 902.

²⁷ Na Oddziale II (nr 145).

w dwa biurka, tylko jedno z nich posiadało system sygnalizacji napadu oparty na dwóch ww. przyciskach antynapadowych.

(akta kontroli tom III str. 255-272)

Dyrektor wyjaśnił, że *„przyciski alarmowe są montowane proporcjonalnie do liczby osób pracujących/pełniących służbę w danym pomieszczeniu. W pokoju nr 145 przyjmuje jednorazowo jeden psycholog – osadzeni konsultowani są indywidualnie”*.

(akta kontroli tom III str. 205-215)

- w sześciu pokojach ustawienie mebli umożliwiało pracę funkcjonariusza w pozycji zwróconej twarzą do drzwi wejściowych, natomiast w czterech pokojach²⁸ wyposażonych w dwa biurka, jedno z nich ustawione było bocznie (prostopadle), a w dwóch pomieszczeniach²⁹ oba biurka ustawiono bocznie (prostopadle) do drzwi wejściowych.

(akta kontroli tom III str. 255-272)

Dyrektor wyjaśnił, że *„ustawienia biurek wynikają z ograniczeń powierzchniowych pomieszczeń, funkcjonalności w użytkowaniu sprzętu oraz braku możliwości wygospodarowania innego pomieszczenia, celem ulokowania wychowawców bądź psychologów w osobnych pokojach. W wymienionych pokojach wielkość i układ pomieszczeń nie pozwalają na ustawienie obu biurek w sposób umożliwiający pracę w pozycji zwróconej twarzą do drzwi wejściowych tak, aby jednocześnie nie ograniczyć możliwości swobodnego przemieszczania się w trakcie wykonywania czynności służbowych. Układ biurek został zaplanowany z uwzględnieniem uwag osób pełniących służbę w tych pokojach”*.

(akta kontroli tom III str. 205-215)

- wszystkie pomieszczenia wyposażone były w telefon stacjonarny zaprogramowany w funkcję szybkiego wybierania. Po wybraniu sekwencji przycisków „9 # połącz” następowało bezpośrednie połączenie ze stanowiskiem służby dyżurnej. Nie było zaprogramowanej funkcji automatycznego połączenia z wartownią po podniesieniu lub zrzuconiu słuchawki (po siedmiu sekundach).

(akta kontroli tom III str. 255-272)

Dyrektor wyjaśnił, że zgodnie z pismem Zastępcy DGSW z 11 stycznia 2023 r.³⁰ *„na wszystkich telefonach stacjonarnych miała zostać zaprogramowana funkcja automatycznego połączenia z wartownią po podniesieniu lub zrzuconiu słuchawki (po upływie siedmiu sekund). Szczegóły uruchomienia tej usługi miały zostać przekazane do jednostek w terminie późniejszym. W marcu 2023 r. funkcjonariusze służby informatycznej OISW³¹ w Krakowie przekazali drogą mailową informację, że z uwagi na problemy z uruchomieniem usługi szybkiego wybierania, terminy związane ze szkoleniami zostają przesunięte na później. Do dnia 14 stycznia 2025 r. funkcjonalność nie została uruchomiona, co spowodowało brak możliwości przeprowadzenia szkolenia funkcjonariuszy”*.

(akta kontroli tom III str. 205-215)

²⁸ Oddział II (nr 145), Oddział III (nr 205 i 262), Oddział V (nr 406).

²⁹ Oddział II (nr 146), Oddział IV (nr 324).

³⁰ Pismo nr BIŁ.0451.2.23.JG.

³¹ Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej.

- w trakcie oględzin w trzech pomieszczeniach³² przeprowadzono test sprawności systemu antynapadowego. Aktywowanie przycisków antynapadowych w każdym przypadku wywołało uruchomienie sygnalizacji dźwiękowej i świetlnej nad drzwiami pomieszczenia, wywołanie połączenia z wartownią oraz reakcję funkcjonariusza znajdującego się najbliżej miejsca alarmu;
- dwa pomieszczenia³³ nie posiadały numeracji na drzwiach.

(akta kontroli tom III str. 255-272)

Dyrektor wyjaśnił, że „po zakończonej reorganizacji w nowo wyremontowanych pomieszczeniach przeoczono naniesienie numeracji. Oznakowania zostaną uzupełnione. Pokoje nr 145 i 146 posiadają natomiast wywieszki z informacją, że jest to pokój wychowawcy lub psychologa. Jest to ogólnie przyjęty w Areszcie sposób identyfikacji, ułatwiający komunikację pomiędzy funkcjonariuszami (w Oddziale II jest tylko jeden pokój wychowawcy i jeden psychologa). Umożliwia on również łatwą identyfikację osadzonym, którzy codziennie przychodzą do wychowawców i psychologów”.

(akta kontroli tom III str. 205-215)

W wyniku oględzin dyżurek oddziałowych, stwierdzono, że:

- w czterech³⁴ wyznaczono strefy funkcjonariusza i osadzonego poprzez oznakowanie w formie czarno-żółtej linii na podłodze, wyznaczone strefy zapewniały utrzymanie bezpiecznej odległości między rozmówcami, w strefie osadzonego nie było sprzętu, a wyposażenie ruchome zlokalizowano poza nią;
- dyżurki wyposażone były w system sygnalizacji napadu oparty na dwóch przyciskach antynapadowych, umieszczonych na ścianie dyżurki oraz w formie przenośnego pilota;
- wszystkie dyżurki wyposażone były w telefon stacjonarny z zaprogramowaną funkcją szybkiego wybierania, realizującą bezpośrednie połączenie z wartownią;
- w dyżurkach biurka ustawiono bocznie (prostopadle) do drzwi wejściowych,
- pomieszczenia dyżurek nie posiadały numeracji na drzwiach;

(akta kontroli tom III str. 255-272)

Dyrektor wyjaśnił, że „ustawienie biurek wynika z ograniczeń powierzchniowych pomieszczeń i funkcjonalności w użytkowaniu sprzętu kwaterunkowego. W dyżurkach biurka usytuowano w taki sposób, aby umożliwiały bezpieczną i ergonomiczną pracę. Z uwagi na wielkość pomieszczeń i ich ukształtowanie nie było możliwości dostosowania do poleceń DGSW”, a „numeracją pomieszczeń w oddziałach niepoddanych reorganizacji objęte są wyłącznie cele mieszkalne”.

(akta kontroli tom III str. 205-215)

W wyniku oględzin pomieszczenia do prowadzenia rozmów z osadzonymi, u których rozpoznano zwiększone ryzyko zachowań agresywnych stwierdzono, że:

- w pomieszczeniu wyznaczono strefy funkcjonariusza i osadzonego poprzez zabudowę w formie kraty, strefy zapewniały utrzymanie bezpiecznej odległości między rozmówcami;

³² Oddział II (nr 145 i 146), Oddział III (nr 205).

³³ Z planu pomieszczeń wynikało, że były to pokoje nr 145 i 146 na Oddziale II.

³⁴ Oddział II (nr 109 i 144), Oddział III (nr 240), Oddział V (nr 424).

- w strefie osadzonego ograniczono ilość sprzętu do krzesła przytwierdzonego na stałe do podłogi, a wyposażenie ruchome zlokalizowano poza strefą osadzonego;
- biurko w strefie funkcjonariusza ustawiono tyłem do drzwi wyjściowych przodem do kraty;

(akta kontroli tom III str. 255-272)

Dyrektor wyjaśnił, że *„ustawienie biurka wynika z konieczności wprowadzenia w pierwszej kolejności osadzonego do strefy ograniczonej kratą i jej zamknięcia. W drugiej kolejności wprowadzenia osoby prowadzącej rozmowę z osadzonym. W przypadku zagrożenia lub sytuacji powodującej wzrost agresji możliwe jest szybkie opuszczenie pomieszczenia i wejście grupy interwencyjnej”*.

(akta kontroli tom III str. 205-215)

- pokój wyposażony był w przewodowy system sygnalizacji napadu oparty na dwóch przyciskach antynapadowych, tj. na ścianie oraz na biurku;
- w trakcie oględzin przeprowadzono test sprawności systemu antynapadowego. Aktywowanie przycisku wywołało uruchomienie sygnalizacji dźwiękowej i świetlnej nad drzwiami pomieszczenia, wywołanie połączenia z wartownią oraz reakcję funkcjonariusza znajdującego się najbliżej miejsca alarmu. W trakcie testu sprawności systemu alarmowego wystąpiły trudności z jego wyłączeniem;

(akta kontroli tom III str. 255-272)

Dyrektor wyjaśnił, że *„trudności z wyłączeniem alarmu spowodowane były tym, że załączany dodatkowy alarm był starszego typu i został skasowany z pozycji oddziału mieszkalnego przez oddziałowego, a nie jak zainstalowane nowe alarmy, których kasowanie następuje w wartowni. W związku z zaistniałą sytuacją przypomniano funkcjonariuszom zasady użytkowania alarmów znajdujących się w pomieszczeniach przesłuchań”*.

(akta kontroli tom III str. 205-215)

- drzwi pomieszczenia wyposażone były w zamek z wkładką jednostronną z możliwością zamykania tylko od zewnątrz;
- w pokoju zamontowano kamerę kopułową obserwującą strefę osadzonego (widok do wartowni i dyżurki);
- pomieszczenie wyposażono w telefon stacjonarny z zaprogramowaną funkcją szybkiego wybierania, realizującą bezpośrednie połączenie z wartownią (usługa PLAR – połączenie natychmiastowe).

(akta kontroli tom III str. 255-272)

W związku z poleceniami DGSW i Zastępcy DGSW z 26 i 27 kwietnia 2022 r. Dyrektor Zarządzeniem Nr 53/22 z 27 kwietnia 2022 r.³⁵ powołał Zespół do spraw zapewnienia warunków technicznych i organizacyjnych zwiększających bezpieczeństwo funkcjonariuszy i pracowników w Areszcie, który odpowiadał za koordynację i realizację zadań wynikających z tych poleceń.

Dyrektor wyjaśnił, że *„spotkania Zespołu odbywały się na bieżąco, jednak ze spotkań nie były sporządzane protokoły”*.

W dniu 10 sierpnia 2022 r. w związku z proponowanymi zmianami organizacyjnymi pawilonów mieszkalnych, polegającymi na wyposażeniu oddziałów w pomieszczenia socjalne dla funkcjonariuszy oraz umiejscowieniu

³⁵ Zmienione Zarządzeniem Nr 107/22 Dyrektora z 14 listopada 2022 r.

pomieszczeń wychowawców i psychologów w pobliżu dyżurek oddziałowych, Dyrektor zwrócił się do DGSW o zmniejszenie pojemności jednostki o 13 miejsc, tj. do 685 miejsc. Do wniosku dołączono plany sytuacyjne Oddziałów IV i V przed i po zmianach wraz z kosztami dostosowania, wynoszącymi odpowiednio: 170 tys. zł i 135 tys. zł. Koncepcja przeorganizowania Oddziału II i III nie zakładała zmniejszenia liczby miejsc, a koszt ich dostosowania wynosił odpowiednio: 110 tys. zł i 155 tys. zł. Dyrektor w ww. wniosku wskazał, że w ramach przyznanego planu finansowego na 2022 r. nie było możliwości dostosowania oddziałów mieszkalnych do poleceń DGSW i Zastępcy DGSW z 26 i 27 kwietnia 2022 r. w zakresie umiejscowienia pomieszczeń psychologów i wychowawców.

Zastępca DGSW zaakceptował proponowane działania w zakresie zmiany typu przeznaczenia poszczególnych pomieszczeń oraz zmniejszenia pojemności Aresztu. Od września 2022 r. przystąpiono do realizacji ww. zadań, co miesiąc przedstawiając do OISW raport z prowadzonej reorganizacji. Od maja 2024 r., w związku z wygaśnięciem obowiązku sprawozdawczego, nie raportowano postępów w zakresie poprawy bezpieczeństwa.

Informację o sposobie realizacji poleceń DGSW i Zastępcy DGSW z 26 i 27 kwietnia 2022 r. Dyrektor przekazał do OISW pismem z 28 listopada 2022 r.³⁶, w którym poinformował m. in. o:

- przeorganizowaniu ustawienia mebli we wszystkich pokojach wychowawców i psychologów w sposób ograniczający kontakt osadzonych z ww. osobami;
- wydzieleniu stref dla osadzonych i funkcjonariuszy, ograniczeniu ilości sprzętu w strefie osadzonego oraz przymocowaniu mebli na stałe do ściany;
- zamontowaniu zamków jednostronnych oraz przeszkleń w drzwiach pomieszczeń wychowawców i psychologów;
- doposażeniu pomieszczeń wychowawców i psychologów oraz oddziału terapeutycznego w dodatkowe stacjonarne przyciski alarmowe;
- wyznaczeniu dodatkowych pomieszczeń przeznaczonych do indywidualnych rozmów z osadzonymi, u których rozpoznano zwiększone ryzyko zachowań agresywnych oraz doposażeniu ich w kamery i przyciski alarmowe;
- trwających pracach nad reorganizacją pomieszczeń wychowawców i dyżurek oddziałowych w Oddziale II.

(akta kontroli tom II str. 298-307, 340-372)

W toku kontroli stwierdzono, że poprawa bezpieczeństwa funkcjonariuszy i pracowników w Areszcie, wynikająca z poleceń DGSW i Zastępcy DGSW z 26 i 27 kwietnia 2022 r., została zrealizowana w pełnym zakresie tylko na Oddziale II, co potwierdzono w trakcie oględzin. Na Oddziałach III, IV i V pomieszczenia wychowawców i psychologów nie były zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie lub w pobliżu dyżurki oddziałowego, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości* wystąpienia pokontrolnego.

Jako planowane terminy dostosowania ww. oddziałów do poleceń DGSW i Zastępcy DGSW z 26 i 27 kwietnia 2022 r., Dyrektor wskazał:

- Oddział V – do końca 2025 r. – szacunkowy koszt 135 tys. zł,
- Oddział III – do końca 2026 r. – szacunkowy koszt 155 tys. zł,
- Oddział IV – do końca 2027 r. – szacunkowy koszt 190 tys. zł.

(akta kontroli tom III str. 205-215)

---

³⁶ W odpowiedzi na pismo Zastępcy DGSW nr BO.070.8.2.2022.TZ z 15 listopada 2022 r.

1.5. Na koniec grudnia 2021 r. w Areszcie Śledczym³⁷ zatrudnionych było łącznie 372 funkcjonariuszy, z czego 44 (11,8%) w SW pracowało do dwóch lat, 32 (8,6%) od dwóch do pięciu lat, zaś 296 (79,6%) powyżej pięciu lat.

Na dzień 31 grudnia 2021 r. w Dziale Ochrony Aresztu Śledczego zatrudnionych było łącznie 193 funkcjonariuszy, spośród których 28 (14,5%) w SW pracowało do dwóch lat, 22 (11,4%) od dwóch do pięciu lat, a 143 (74,1%) powyżej pięciu lat.

Na koniec grudnia 2022 r. w Areszcie Śledczym zatrudnionych było łącznie 367 funkcjonariuszy, z tego 38 (10,4%) pracowało do dwóch lat, 36 (9,8%) od dwóch do pięciu lat i 293 (79,8%) powyżej pięciu lat.

W Dziale Ochrony Aresztu Śledczego zatrudnionych było 191 funkcjonariuszy, z tego po 25 pracowało do dwóch lat i od dwóch do pięciu lat (po 13,1%) zaś 141 (73,8%) powyżej pięciu lat.

Na dzień 31 grudnia 2023 r. w Areszcie Śledczym zatrudnionych było łącznie 337 funkcjonariuszy, z tego 55 (16,3%) pracowało do dwóch lat, 47 (13,9%) od dwóch do pięciu lat, a 235 (68,8%) powyżej pięciu lat.

W Dziale Ochrony Aresztu Śledczego pracowało 173 funkcjonariuszy, z tego 42 (24,3%) do dwóch lat, 26 (15%) od dwóch do pięciu lat, zaś 105 (60,7%) powyżej pięciu lat.

Na koniec czerwca 2024 r. w Areszcie Śledczym zatrudnionych było łącznie 344 funkcjonariuszy, z tego 86 (25%) pracowało do dwóch lat, 47 (13,7%) od dwóch do pięciu lat, a 105 (61,3%) powyżej pięciu lat.

W Dziale Ochrony Aresztu Śledczego zatrudnionych było 184 funkcjonariuszy, z tego 66 (35,9%) do dwóch lat, 26 (14,1%) od dwóch do pięciu lat, zaś 92 (50%) powyżej pięciu lat.

Z powyższego wynika, że w okresie objętym kontrolą zmniejszyła się liczba funkcjonariuszy z najdłuższym stażem służby (powyżej pięciu lat), natomiast zwiększyła się liczba z najkrótszym czasem służby (do dwóch lat).

W Areszcie na dzień 31 grudnia: 2021 r. na 284 etatach zatrudnionych było 280 funkcjonariuszy, 2022 r. na 284 etatach – 281, 2023 r. na 280 etatach – 260, a na koniec czerwca i grudnia 2024 r. odpowiednio na 279 etatach – 267 oraz na 269 etatach – 264 funkcjonariuszy.

Na koniec grudnia: 2021 r. nieobsadzone były cztery etaty w oddziałach szpitalnych (Oddziale Psychiatrii Sądowej i Oddziale Wieloprofilowym Zachowawczym), 2022 r. – trzy etaty, w tym dwa w Dziale Ochrony, 2023 r. – 20 etatów, w tym 15 w Dziale Ochrony.

Na dzień 30 czerwca 2024 r. w Areszcie nieobsadzonych było 12 etatów, w tym pięć w Dziale Ochrony.

Na koniec grudnia 2024 r. nieobsadzonych było pięć etatów, z tego dwa w Dziale Ochrony.

Na koniec grudnia 2021 r. w Areszcie służbę pełniło 280 funkcjonariuszy, z czego – 42 (15%) w korpusie szeregowych, 138 (49,3%), w korpusie podoficerskim, 47 (16,8%) w korpusie chorążych oraz 53 (18,9%) w korpusie oficerskim.

W Dziale Ochrony służbę pełniło w tym okresie 144 funkcjonariuszy, z tego 13 (9,%) w korpusie szeregowych, 108 (75%) w korpusie podoficerskim, 17 (11,8%) w korpusie chorążych i sześciu (4,2%) w korpusie oficerskim.

---

³⁷ Ze względu na trudności z wyodrębnieniem stażu pracy funkcjonariuszy Aresztu, informację o stażu pracy funkcjonariuszy podano dla Aresztu Śledczego bez rozdzielania na Areszt i Oddział Zewnętrzny w Nowej Hucie.

Spośród 281 funkcjonariuszy zatrudnionych na dzień 31 grudnia 2022 r., 43 (15,3%) pełniło służbę w korpusie szeregowych, 132 (47%) w korpusie podoficerskim, 49 (17,4%) w korpusie chorążych i 57 (20,3%) w korpusie oficerskim.

W Dziale Ochrony pełniło służbę 142 funkcjonariuszy, z tego 21 (14,8%) w korpusie szeregowych, 101 (71,1%) w korpusie podoficerskim, 12 (8,5%) w korpusie chorążych i ośmiu (5,6%) w korpusie oficerskim.

Na koniec grudnia 2023 r. w Areszcie służbę pełniło 260 funkcjonariuszy, z tego 64 (24,6%) w korpusie szeregowych, 101 (38,8%) w korpusie podoficerskim, 43 (16,6%) w korpusie chorążych oraz 52 (20%) w korpusie oficerskim.

W Dziale Ochrony służbę pełniło 127 funkcjonariuszy, z tego 37 (29,1%) w korpusie szeregowych, 69 (54,3%) w korpusie podoficerskim, 12 (9,5%) w korpusie chorążych i dziewięciu (7,1%) w korpusie oficerskim.

W Areszcie na dzień 30 czerwca 2024 r. służbę pełniło 267 funkcjonariuszy, z tego 83 (31,1%) w korpusie szeregowych, 93 (34,8%) w korpusie podoficerskim, 38 (14,2%) w korpusie chorążych i 53 (19,9%) w korpusie oficerskim.

W Dziale Ochrony służbę pełniło 137 funkcjonariuszy, z tego 56 (40,9%) w korpusie szeregowych, 61 (44,5%) w korpusie podoficerskim, 11 (8%) w korpusie chorążych zaś dziewięciu (6,6%) w korpusie oficerskim.

(akta kontroli tom I str. 490- 567)

Dyrektor wyjaśnił, że na stronie SW w zakładce „nabór wewnętrzny” zamieszczano ogłoszenia o rekrutacji funkcjonariuszy. Zespół ds. strategii rekrutacyjnej OISW uczestniczył w targach pracy, piknikach, festynach, podczas których informowano o możliwości zatrudnienia w SW.

(akta kontroli tom I str. 568-571)

W okresie objętym kontrolą funkcjonariusze Aresztu Śledczego wypracowali łącznie 50 072 godzin nadliczbowych, których koszty wyniosły 1 425 003,63 zł
W 2021 r. funkcjonariusze wypracowali łącznie 1 633 godziny nadliczbowe, co kosztowało 49 968,41 zł, w tym funkcjonariusze z Działów Ochrony wypracowali 1 334 godziny, na które wydano 40 380,11 zł.

Funkcjonariusze Aresztu wypracowali 1 049 godzin, których koszty wyniosły 31 603,99 zł, w tym funkcjonariusze Działu Ochrony – 825 godzin, na które wydano 24 237,74 zł.

W 2022 r. funkcjonariusze Aresztu Śledczego wypracowali łącznie 8 933 godzin nadliczbowych, których koszty wyniosły 311 392,01 zł, w tym funkcjonariusze z Działów Ochrony – 7 406 godzin, co kosztowało 256 950,59 zł.

Funkcjonariusze Aresztu wypracowali 5 764 godzin, których koszty wyniosły 200 156,79 zł, w tym funkcjonariusze Działu Ochrony 4 763 godzin, na które wydano 164 728,80 zł.

W 2023 r. w Areszcie Śledczym funkcjonariusze wypracowali 32 956 godzin nadliczbowych, których koszty wyniosły 1 035 647,32 zł, w tym funkcjonariusze z Działów Ochrony – 25 214 godzin, co kosztowało 923 577,54 zł.

Funkcjonariusze Aresztu wypracowali 18 121 godzin, których koszty wyniosły 665 733,93 zł, w tym funkcjonariusze Działu Ochrony – 16 357 godzin, na które wydano 600 968,06 zł.

Do 30 czerwca 2024 r. funkcjonariusze Aresztu Śledczego wypracowali 11 313 godzin nadliczbowych, których koszty wyniosły 492 184,39 zł, w tym 9 612 godzin funkcjonariusze z Działów Ochrony, co kosztowało 419 953,59 zł.

Funkcjonariusze Aresztu wypracowali 7 599 godzin, których koszty wyniosły 332 763,69 zł, w tym funkcjonariusze Działu Ochrony – 6 673 godzin, na które wydano 295 677,01 zł.

(akta kontroli tom I str. 572-573)

Organizacja pracy oddziałów penitencjarnych³⁸ była zgodna z wymogami § 5 ust. 2 pkt 1-5 Zarządzenia Nr 23/18 DGSW z dnia 18 kwietnia 2018 r. w sprawie tworzenia i organizacji oddziałów penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych³⁹. Dalsze ustalenia przedstawiono w pkt 2.2.2. wystąpienia pokontrolnego.

1.6. W związku z poleceniem Zastępcy DGSW z 27 kwietnia 2022 r. Dział Ochrony wnioskował o zakup 250 szt. indywidualnych sygnalizatorów alarmu typu brelok, z czego 120 szt. w 2022 r. i 130 w 2023 r. Faktycznie Areszt zakupił 426 indywidualnych sygnalizatorów alarmowych, z czego 96 w okresie od 28 kwietnia do 5 maja, 200 szt. w sierpniu 2022 r. oraz 30 szt. w czerwcu i 100 szt. w grudniu 2023 r. Łączny koszt zakupu sygnalizatorów wyniósł 14 731,20 zł.

W okresie marzec – maj 2022 r. i w kwietniu 2023 r. zakupiono 40 szt. sygnalizatorów napadu wraz z bateriami, przewodami i panelami alarmowymi do systemu sygnalizacji napadu wchodzącego w skład SSWiN, które zamontowano w pomieszczeniach wychowawców i psychologów. Wydatki z tym związane wyniosły 13 992,49 zł, z tego 12 768,11 zł wydano w 2022 r. i 1 224,49 zł w 2023 r.

Na wprowadzenie nowych rozwiązań architektonicznych związanych z umiejscowieniem pomieszczeń służbowych obok dyżurki oddziałowego, tj. pokoju wychowawców i psychologów w Oddziale II wydano 74 686,44 zł (materiały budowlane, drzwi, klamki, siodełka składane, meble), z tego 35 098,87 zł w 2022 r. i 39 587,57 zł w 2023 r.

W kontroli ustalono, iż wydatki z tym związane Areszt zrealizował z bieżących środków jednostki, ponieważ Dyrektor nie występował o przyznanie środków finansowych na realizację zakupów służących zapewnieniu bezpieczeństwa funkcjonariuszy podczas wykonywania obowiązków służbowych.

(akta kontroli tom I str. 444-454, tom II str. 298-339)

W 2023 r. Areszt wnioskował i otrzymał środki finansowe z Centralnego Zarządu SW⁴⁰ na wymianę systemu interkomowego w Oddziale V. System został zakupiony w grudniu 2023 r. za 103 996,50 zł i zamontowany oraz skonfigurowany przez funkcjonariuszy Działu Informatyki i Łączności.

(akta kontroli tom II 337-394)

Do najpilniejszych potrzeb związanych ze zwiększeniem bezpieczeństwa funkcjonariuszy Dyrektor zaliczył: poprawę infrastruktury Aresztu poprzez zakup i montaż najnowocześniejszych SKD o przejścia w obrębie sali widzeń i bramy głównej (koszt 230,0 tys. zł) oraz wyposażenie drzwi cel mieszkalnych w elektrozamki i wizjery panoramiczne zapewniające podgląd całego pomieszczenia przy zachowaniu maksymalnych zasad bezpieczeństwa oraz wyposażenie ich w podajnik więzienny (otwierane drzwiczki) umożliwiający

---

³⁸ W strukturze Aresztu wyodrębniono dwa oddziały, tj. Oddział Penitencjarny I (OPI), w skład którego wchodzi Oddziały: II, III, Psychiatrii Sadowej, Wieloprofilowy Zachowawczy oraz Oddział Penitencjarny II (OPII), w skład którego wchodzi Oddziały: IV i V.

³⁹ Dalej: Zarządzenia Nr 23/18 DGSW.

⁴⁰ Dalej: CZSW.

bezpieczne skucie więźnia, a także przebudowę placów spacerowych i wyposażenie ich w elektrozamki i kamery.

(akta kontroli tom II str. 298-307)

1.7.1. W latach 2021 – 2024 (I połowa) w Areszcie Śledczym wystąpiło 26 zdarzeń nadzwyczajnych⁴¹, z tego siedem w 2021 r., sześć w 2022 r., 10 w 2023 r. i trzy do końca czerwca 2024 r.

Spośród tych zdarzeń sześć dotyczyło samowolnego oddalenia się osoby pozbawionej wolności w trakcie pobytu poza terenem jednostki organizacyjnej w systemie bez konwojowania⁴², po pięć – usiłowania popełnienia samobójstwa przez osadzonego oraz ujawnienia przedmiotu niedozwolonego⁴³, cztery – śmierci osadzonego⁴⁴, po dwa – samobójstwa osadzonego oraz innych zdarzeń (kolizji pojazdu funkcjonariusza w drodze do służby i kolizji pojazdu konwojowego)⁴⁵, po jednym – bójki (starcia fizycznego) osadzonych oraz napaści na funkcjonariusza w trakcie wykonywania czynności służbowych⁴⁶.

W Areszcie w okresie objętym kontrolą wystąpiło 19 zdarzeń, z tego trzy w 2021 r., sześć w 2022 r., dziewięć w 2023 r. i jedno do 30 czerwca 2024 r. Statystyki dotyczące liczby i charakteru zdarzeń występujących w Areszcie omawiano podczas szkoleń dotyczących ostrzegania, alarmowania i przeciwdziałania autoagresji przez osadzonych.

Jedno spośród tych zdarzeń nadzwyczajnych dotyczyło napaści osadzonego na funkcjonariusza SW podczas wykonywania obowiązków służbowych, co omówiono w pkt. 2.4. wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli tom I str. 106-189)

1.7.2. Przyczyny i przejawy zagrożeń wobec funkcjonariuszy omawiano podczas comiesięcznych odpraw penitencjarno-ochronnych oraz cotygodniowych odpraw Działu penitencjarnego.

Podczas protokołowanych odpraw przypominano funkcjonariuszom o bezwzględny zwracaniu uwagi na obowiązujące zasady bezpieczeństwa osobistego w trakcie wykonywania czynności służbowych, ze szczególnym naciskiem na te obowiązki, które związane są z pracą w kontakcie z osadzonymi, przedstawiano informacje dotyczące atmosfery nastrojów panujących w oddziałach penitencjarnych, jak również o liczbie osadzonych na oddziałach, analizowano okoliczności i przebieg zdarzeń mających wpływ na bezpieczeństwo jednostki, przedstawiano też informacje pozyskane w toku prowadzonych czynności profilaktycznych odnośnie negatywnego zachowania osadzonych.

(akta kontroli tom I str. 106-209)

---

⁴¹ Wymienionych w § 2 Zarządzenia Nr 1/2018 DGSW z dnia 3 stycznia 2018 r. w sprawie służby dyżurnej w jednostkach organizacyjnych SW, zdarzeń mogących wystąpić w SW oraz sposobu ich wyjaśniania i dokumentowania, dalej: Zarządzenie Nr 1/2018 DGSW w sprawie zdarzeń mogących w SW i w Zarządzeniu Nr 100/22 DGSW z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie ustalenia organizacji służby dyżurnej w jednostkach organizacyjnych SW, w tym sposobu i trybu informowania o zdarzeniach, które wystąpiły w SW oraz ustalenia sposobu i trybu przeprowadzania czynności sprawdzających dotyczących tych zdarzeń oraz sposobu ich dokumentowania.

⁴² Po 2 zdarzenia w latach 2022 – 2024.

⁴³ Odpowiednio: po jednym zdarzeniu w latach 2021 – 2022 i trzy w 2023 r., a także po jednym w 2022 r. i 2024 r. oraz trzy w 2023 r.

⁴⁴ Po jednym zdarzeniu w latach 2021 – 2022 i dwa w 2023 r.

⁴⁵ Odpowiednio w 2021 i 2022 r. oraz 2 w 2022 r.

⁴⁶ Odpowiednio w 2023 r. i 2022 r.

1.7.3. Wobec osadzonych zachowujących się agresywnie w stosunku do funkcjonariuszy wykonujących obowiązki służbowe podejmowano indywidualizowane działania i środki.

Sporządzano wnioski o wymierzenie kary dyscyplinarnej, a także opracowywano indywidualne KZP lub karty osadzonego niebezpiecznego.

W KZP określano indywidualne, zwiększone czynności ochronne i zalecenia profilaktyczne, celem zminimalizowania przypadku ataku napaści i innych sytuacji zagrażających życiu i zdrowiu funkcjonariuszy.

Osadzonym najczęściej udzielano kary nagany lub pozbawiano możliwości otrzymania paczek żywnościowych, pozbawiano lub ograniczano możliwość dokonania zakupów artykułów żywnościowych lub wyrobów tytoniowych na okres od trzech do jednego miesiąca.

Z zatwierdzonymi przez Dyrektora zaleceniami zapoznawano wszystkich funkcjonariuszy mających bezpośredni kontakt z osadzonymi.

(akta kontroli tom I str. 106-206, 461-489)

1.7.4. W Areszcie określono zasady i sposób gromadzenia, przetwarzania i przekazywania informacji pozyskanych w wyniku realizacji czynności profilaktycznych zmierzających do rozpoznania środowiska osadzonych oraz godzących w bezpieczeństwo funkcjonariuszy.

Czynności profilaktyczne polegały m.in. na ocenianiu zachowań i relacji w środowisku osadzonych, rozpoznawaniu struktur podkultury przestępczej, rozpoznawaniu zachowań osadzonych stwarzających poważne zagrożenie społeczne lub dla bezpieczeństwa Aresztu, rozpoznawaniu atmosfery i nastrojów wśród osadzonych, a także na rozpoznawaniu relacji pomiędzy funkcjonariuszami, pracownikami i osadzonymi.

(akta kontroli tom I str. 106-129, 190-198, 461-489)

1.7.5. Na koniec grudnia 2021, 2022 i 2023 r. w Areszcie przebywało odpowiednio 599, 595 i 613, a na koniec czerwca 2024 r. – 600 osadzonych.

Dyrektor wyjaśnił, iż na bieżąco realizowano czynności profilaktyczne z uwzględnieniem liczby badań osobopoznawczych, konsultacji psychologicznych i psychiatrycznych, badań psychologicznych zakończonych wydaniem opinii psychologicznej, wniosków o wydanie specjalistycznej opinii oraz sporządzeniem wywiadów środowiskowych

W 2022 r. sporządzono siedem, w 2023 r. – 34, a w I półroczu 2024 r. – 27 zaleceń ochronnych dotyczących postępowania z osadzonymi. Zalecenia z karty profilaktycznej polegały na dookreśleniu indywidualnego sposobu stosowania prewencyjnego środka przymusu bezpośredniego, sposobu poruszania się poza całą mieszkalną i jego zabezpieczenia, sposobu realizacji rozmów wychowawczych i psychologicznych i ich zabezpieczenia, zabezpieczenia czynności medycznych z udziałem osadzonego, realizacji czynności konwojowych z jego udziałem, kontroli celi mieszkalnej, w której przebywa osadzony zwłaszcza w zakresie gromadzenia leków, uszkodzenia prześcieradeł, koców mogących służyć do zrobienia pętli, listów pożegnalnych, nielegalnej korespondencji czy metalowych przedmiotów (żyłek i innych) mogących służyć do autoagresji lub mogących posłużyć do napaści na funkcjonariusza.

W 2021 r. osadzonym w Areszcie udzielono 1 647 konsultacji psychiatrycznych, w 2022 r. – 1 679, w 2023 r. – 1 477, a w I półroczu 2024 r. – 1 030.

(akta kontroli tom I str. 190-206, 574-584)

1.7.6. – 1.7.7. Osadzonych w Areszcie Śledczym objęto programami z zakresu przeciwdziałania agresji i przemocy. W programie ART – Trening Zastępowania Agresji uczestniczyło łącznie 65 osadzonych, z tego po 20 w 2021 i 2023 r., 15 w 2022 r. i 10 w I połowie 2024 r. W 2021 r. w programie Stop przemocy – Druga szansa udział wzięło pięciu osadzonych.

W innych programach z zakresu przeciwdziałania agresji i przemocy m.in. Arteterapia i Niebieska Przestrzeń uczestniczyło łącznie 467 osadzonych, w tym 214 kobiet. W 2021 r. w programach tych uczestniczyło 40 osadzonych, w 2022 r. – 227, w 2023 r. – 141 i 59 w I połowie 2024 r.

W Areszcie określono zasady i sposób gromadzenia, przetwarzania i przekazywania informacji pozyskanych w wyniku realizacji czynności profilaktycznych zmierzających do rozpoznania środowiska osadzonych oraz godzących w bezpieczeństwo funkcjonariuszy. Pozyskane informacje na bieżąco omawiano podczas odpraw penitencjarno-ochronnych.

(akta kontroli tom I str. 190-206)

1.8. Z informacji przedłożonej przez Dyrektora Aresztu wynika, iż w latach 2021 – 2024 (do końca września) funkcjonariusze jak i organizacja związkowa nie zgłaszały postulatów dotyczących potrzeby zmian organizacyjno-prawnych zmierzających do podniesienia standardów bezpieczeństwa funkcjonariuszy podczas wykonywania obowiązków służbowych.

(akta kontroli tom II str. 3-4)

Przewodniczący Zakładowej Organizacji Związkowej Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Funkcjonariuszy i Pracowników Więziennictwa⁴⁷ w Areszcie poinformował, że Zarząd w latach 2021 – 2024 nie zgłaszał ww. postulatów. Postulaty zgłaszano do Zarządu Okręgowego, które następnie trafiały do Zarządu Głównego NSZZFiPW i były przekazywane do DGSW lub do Ministerstwa Sprawiedliwości.

Powyższa ścieżka przekazywania informacji została zastosowana, ponieważ kierownicy jednostek nie rozpatrywali ich postulatów ze względu na „zastraszanie” oraz utratę zdolności samodzielnego podejmowania decyzji w sprawach jednostek i bezpieczeństwa funkcjonariuszy.

Według przewodniczącego Zakładowej Organizacji Związkowej NSZZFiPW w Areszcie sprawę bezpieczeństwa funkcjonariuszy należy rozpatrywać w kilku aspektach, tj. walki z nadgodzinami, wakacjami, długotrwałymi zwolnieniami lekarskimi i masowymi odejściami ze służby doświadczonych funkcjonariuszy.

Ciągłe zastraszanie kierowników działów ochrony o wyciągnięciu konsekwencji dyscyplinarnych w razie wzrostu nadgodzin wymuszały na nich podejmowanie decyzji o zawieszaniu lub nieobsadzaniu stanowisk służbowych w Dziale Ochrony np. Doprowadzających, Pomocników oddziałowych czy zmniejszaniu rezerwy w składzie zmiany. Z tego powodu często realizowano konwoje mieszane składające się z funkcjonariuszy Działu Ochrony i z działów administracyjnych. Funkcjonariuszy z działów administracyjnych wykorzystywano również do wykonywania zadań ochronnych podczas spacerów, doprowadzania i nadzoru nad telefonami osadzonych.

Dla funkcjonariuszy Działów Ochrony wprowadzono dyżury telefoniczne, by w razie braku funkcjonariuszy, Dowódca zmiany mógł ich „ściągać” z „wolnego” na zastępstwo. Takie postępowanie doprowadzało do przemęczenia funkcjonariuszy, którzy „zaczęli uciekać na zwolnienia lekarskie”.

---

⁴⁷ Dalej: NSZZFiPW.

W latach 2022 – 2023 z uwagi na błędną politykę płacowo-kadrową CZSW nastąpiło masowe przechodzenie funkcjonariuszy na zaopatrzenie emerytalne, z czego z pracy w Areszcie odeszło ok. 70 wyszkolonych funkcjonariuszy, co spowodowało „ogromną przepaść” w wyszkoleniu kadry ochronnej jednostki. Zniwelowanie tej różnicy to długotrwały i żmudny proces, który zajmie kilka lat. Zarząd Główny NSZZFiPW tematy bezpieczeństwa funkcjonariuszy poruszył m.in. w stanowisku z 24 lutego 2022 r., w którym wskazał na niewłaściwą politykę kierownictwa SW, która doprowadziła do zawieszenia i nieobstawiania stanowisk ochronnych oraz kierowania do wykonywania zadań ochronnych funkcjonariuszy, bez odpowiedniego przeszkolenia. Domagał się też niezwłocznego przywrócenia zawieszonych stanowisk ochronnych oraz obstawiania ich zgodnie z Instrukcją ochronną, obowiązującą w jednostkach. Apelowal również do kierowników jednostek penitencjarnych o nieuleganiu presji wyższych przełożonych w celu niedopuszczania do wypracowania nadgodzin oraz o niewykorzystywaniu funkcjonariuszy do realizacji zadań innych niż opisanych w instrukcji stanowiskowej.

Za niedopuszczalne Zarząd Główny uważał też utrzymywanie wakatów w SW oraz wykorzystywanie funkcjonariuszy do ochrony obiektów rządowych.

W pismach z marca, kwietnia i maja 2022 r. skierowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości, Zarząd Główny przedstawił stanowiska dotyczące bezpieczeństwa funkcjonariuszy i pracowników cywilnych SW.

Według przewodniczącego Zakładowej Organizacji Związkowej NSZZFiPW polecenia DGSW i Zastępcy DGSW z 26 i 27 kwietnia 2022 r. nie wprowadziły „większego poczucia bezpieczeństwa wśród funkcjonariuszy” z uwagi na liczne wakaty w Dziale Ochrony i dużą liczbę niedoświadczonych funkcjonariuszy.

Samo namalowanie linii bezpieczeństwa, wprowadzenie szyb w drzwiach wychowawców i psychologów, zmiany architektoniczne przez przenoszenie pokoi wychowawców koło dyżurek oddziałowych wprowadziły tylko zamieszanie i dodatkowe koszty, a nie zastąpiło odpowiedniej liczby przeszkolonych funkcjonariuszy.

Nie we wszystkich jednostkach można dokonać szybkich zmian adaptacyjnych pomieszczeń, o których jest mowa w zaleceniach. W Areszcie z uwagi na zabytkowy budynek i wynikające z tego ograniczenia, prace adaptacyjne nadal trwają, co zawarte zostało w protokołach komisji, które sprawdzały wdrażanie zaleceń w życie.

Przewodniczący Zakładowej Organizacji Związkowej NSZZFiPW stwierdził, iż dobrym rozwiązaniem obecnego Ministra i DGSW było powołanie w lipcu 2024 r. zespołu ds. spraw opracowania rozwiązań na rzecz poprawy warunków pełnienia służby i bezpieczeństwa funkcjonariuszy SW, w którym obecni są także przedstawiciele związków zawodowych. Funkcjonariusze liczą, że prace zespołu przyczynią się do likwidacji starych przepisów i wprowadzenia nowych jasnych, zrozumiałych dla każdego funkcjonariusza.

Zakładowa Organizacja Związkowa NSZZFiPW nie była obojętna na sprawy związane z poprawą warunków bezpieczeństwa funkcjonariuszy. W latach 2021 – 2022, na prośbę kierownictwa jednostki i Działu Ochrony, z własnych środków lub pozyskanych z Zarządu Głównego zakupiła za 1,4 tys. zł lustra inspekcyjne do celów kontroli pojazdów i pomieszczeń oraz za 16,0 tys. zł – sprzęt sportowy i maty dla powstającej siłowni dla funkcjonariuszy i pracowników cywilnych.

(akta kontroli tom II str. 4-35)

1.9. W maju 2021 r. w szkoleniu dotyczącym praktycznych ćwiczeń z użyciem wybranych środków przymusu bezpośredniego i jego dokumentowania, zasad rejestracji kamer przenośnych oraz udzielania pomocy przedmedycznej osobom, które targnęły się na życie udział wzięło 103 funkcjonariuszy z Działu Ochrony.

W listopadzie 2021 r. zrealizowano szkolenie w zakresie praktycznego użycia środków przymusu bezpośredniego dla 50 funkcjonariuszy Działu Ochrony.

W latach 2022 – 2024 w Areszcie przeprowadzano szkolenia doskonalące z zakresu bezpieczeństwa, samoobrony w połączeniu z zasadami udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, współpracy i wzajemnego ubezpieczania się, używania i wykorzystywania środków przymusu bezpośredniego, rozpoznawania werbalnych i niewerbalnych sygnałów agresji oraz reagowania w sytuacjach kryzysowych, o których była mowa w poleceniach DGSW z 26 kwietnia i Zastępcy DGSW z 27 kwietnia 2022 r.

W okresie od czerwca do września 2022 r. przeprowadzano szkolenia m.in. z zakresu praktycznych ćwiczeń z użyciem wybranych środków przymusu bezpośredniego, zasad rejestracji oraz dokumentowania użycia środków przymusu bezpośredniego i udzielania pomocy przedmedycznej osobom, które targnęły się na życie. Uczestniczyło w nich 160 funkcjonariuszy, tj. wszyscy funkcjonariusze Aresztu, z wyłączeniem przypadków długotrwałej absencji.

W maju 2023 r. zorganizowano praktyczne szkolenie, podczas którego ćwiczono użycie wybranych środków przymusu bezpośredniego, przeciwdziałanie samodzielnemu zdejmowaniu przez osadzonych kajdanek zakładanych na ręce, udzielanie pomocy przedmedycznej osobom, które targnęły się na własne życie, a także sposób organizacji i realizacji czynności konwojowych. W szkoleniu uczestniczyło łącznie 216 funkcjonariuszy z Aresztu i Oddziału Zewnętrznego w Nowej Hucie, tj. wszyscy funkcjonariusze, z wyłączeniem przypadków długotrwałej absencji.

W lutym 2024 r. przeprowadzono, w formie prezentacji, szkolenie z zakresu stosowania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej przez funkcjonariuszy SW z uwzględnieniem zasad humanitaryzmu i poszanowania godności ludzkiej. W szkoleniu uczestniczyło 133 funkcjonariuszy Aresztu.

W marcu 2024 r. przeprowadzono szkolenie z zakresu stosowania środków przymusu bezpośredniego, tj. zasad i technik stosowania kajdanek na ręce, pasa obezwładniającego jedno i trzy częściowego, gazu obezwładniającego oraz zapoznania się z pozostałymi środkami przymusu bezpośredniego. Szkolenie przeprowadzili funkcjonariusze Okręgowego i Głównego Inspektoratu SW. W szkoleniu teoretycznym i praktycznym uczestniczyło 70 funkcjonariuszy Aresztu.

Na zorganizowanym w maju 2024 r. szkoleniu, funkcjonariusze utrwalali m.in. elementy: samoobrony, udzielania pierwszej pomocy w miejscach pracy i stanowiskach pełnienia służby, współpracy i wzajemnego ubezpieczania się, praktycznego użycia lub wykorzystania wybranych środków przymusu bezpośredniego, nauki zasad i technik stosowania środków przymusu bezpośredniego, a także użycia AED⁴⁸ w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia funkcjonariuszy. W szkoleniu udział wzięło 150 funkcjonariuszy z Działów Ochrony.

---

⁴⁸ Z j. angielskiego *Automated External Defibrillator*.

Szkolenia odbywały na podstawie dokumentacji szkoleniowej (konspektu) zatwierdzonej przez Dyrektora.

W latach 2021 – 2024 w Areszcie przeprowadzano również, w formie wykładów/prezentacji, szkolenia funkcjonariuszy i pracowników cywilnych z zakresu powszechnego systemu ostrzegania i alarmowania, przeciwdziałania autoagresji wśród osadzonych, w tym rozpoznawania zachowań sygnalizujących możliwość jej wystąpienia, realizacji czynności profilaktycznych przez funkcjonariuszy i pracowników w świetle obowiązującego prawa, z bezpieczeństwa, samoobrony i wzajemnego ubezpieczania, reagowania w sytuacjach kryzysowych oraz praktycznego użycia wybranych środków przymusu bezpośredniego, a także z zakresu działań prewencyjnych i postępowania z osadzonymi.

(akta kontroli tom II str. 146-297)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Areszcie nie opracowano regulaminu organizacyjnego, do czego uprawniał Dyrektora art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej⁴⁹.

Stosownie do art. 69 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁵⁰ do obowiązków Dyrektora należało zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej w Areszcie.

Zgodnie z delegacją ustawową określoną w art. 69 ust. 3 ustawy o finansach publicznych, Minister Finansów określił obowiązujące standardy kontroli zarządczej dla jednostek sektora finansów publicznych⁵¹. Standard A 3 stanowi m.in., że struktura organizacyjna jednostki powinna być dostosowana do jej aktualnych celów i zadań a zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności jednostki, jej poszczególnych komórek organizacyjnych oraz zakres podległości pracowników powinien być określony w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny.

W ocenie NIK brak opracowania regulaminu organizacyjnego spowodował, że nie określono komórki organizacyjnej odpowiedzialnej za monitorowanie, koordynowanie i nadzór nad działaniami związanymi z rozwiązywaniem sytuacji kryzysowych dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim funkcjonariuszom i pracownikom jednostki.

Dyrektor wyjaśnił, że w strukturze Aresztu nie wskazano komórki organizacyjnej odpowiedzialnej za monitorowanie, koordynowanie i nadzór nad działaniami związanymi z rozwiązywaniem sytuacji kryzysowych dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim funkcjonariuszom i pracownikom ze względu na brak poleceń w tym zakresie, czy też pism wskazujących na takie działania. W sytuacjach kryzysowych działaniami ochronnymi związanymi z przeciwdziałaniem zagrożeniom bezpieczeństwa jednostki, funkcjonariuszy i pracowników

⁴⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1869, dalej: ustawa o SW.

⁵⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 1530 ze zm., dalej: ustawa o finansach publicznych.

⁵¹ Załącznik do Komunikatu Nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych (Dz. Urz. Min. Fin. Nr 15, poz. 84).

SW, kieruje kierownik jednostki organizacyjnej. W tym zakresie podejmuje decyzje obejmujące działanie funkcjonariuszy określonych komórek organizacyjnych. Funkcjonariusze wykonują polecenia i rozkazy wydawane na podstawie ustawy o SW, przepisów wykonawczych do ustawy, a także na podstawie obowiązującej Instrukcji ochronnej oraz zakresów obowiązków i czynności.

(akta kontroli tom I str. 104-105, 207-250)

2. W Areszcie nie opracowano procedur regulujących obowiązki osadzonych odnośnie zachowania i postępowania w pomieszczeniach wychowawców i psychologów podczas przebywania w oznaczonej strefie.

(akta kontroli tom II str. 400-401, 403-404)

Zastępca Dyrektora oświadczył, że „osadzeni w momencie przeprowadzania rozmowy informacyjnej, tj. po przybyciu osadzonego do oddziału, przed umieszczeniem w celi mieszkalnej, są zapoznawani przez wychowawcę z przysługującymi im prawami i nałożonymi na nich obowiązkami oraz ustalonym w areszcie śledczym porządkiem wewnętrznym. Podczas rozmowy wskazuje się między innymi na obowiązek przestrzegania przepisów określających zasady i tryb wykonania kary oraz wykonywania poleceń przełożonych i innych osób uprawnionych, a w szczególności obowiązek poprawnego zachowania się, oraz informuje się o możliwych konsekwencjach ich nieprzestrzegania. Polecenia, na które powołano się w piśmie zostały zrealizowane w praktyce, zaś opracowanie wewnętrznych procedur regulujących obowiązki osadzonych dotyczących wyłącznie zachowania i postępowania m.in. w pomieszczeniach wychowawców i psychologów byłyby jedynie powieleniem obowiązujących nadrzędnych przepisów stosowanych na co dzień w pracy penitencjarnej”.

(akta kontroli tom II str. 400-401, 403-404)

NIK nie podziela powyższych argumentów. Porządek wewnętrzny Aresztu jest aktem ogólnym wydawanym przez Dyrektora w formie zarządzenia. Obowiązkiem osadzonego jest zapoznanie się z przepisami porządkowymi oraz ich przestrzeganie.

Rozwiązanie, w którym osadzonych informuje się o zakazach w formie ustnej przez funkcjonariuszy SW, należy uznać za działania niewystarczające. Za stan pożądany NIK uznaje sytuację, w której obowiązki osadzonego dotyczące przebywania wyłącznie w oznaczonej strefie oraz konsekwencje jej naruszenia są określone w przepisach wewnętrznych jednostki.

3. Obowiązujące w latach 2021-2024 (I połowa) Instrukcje ochronne nie zostały opracowane na podstawie rozpoznania jednostki, co było niezgodne z postanowieniami § 12 rozporządzenia w sprawie ochrony jednostek SW oraz § 10 ust. 1 Zarządzenia Nr 2/23 i Nr 69/23 DGSW. Na podstawie tych przepisów Instrukcje ochronne winny zostać opracowane na podstawie przeprowadzonego rozpoznania jednostki organizacyjnej. Areszt nie dysponował protokołem z rozpoznania. W związku z brakiem protokołu z rozpoznania nie opracowano również analizy zagrożeń, o której mowa w § 4 ust. 1 Wytocznych Nr 4/2013 i Nr 4/2022.

Zgodnie z § 11 rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek SW oraz § 9 Zarządzenia Nr 2/23 i Nr 69/23 DGSW w celu ustalenia odpowiedniego sposobu ochrony jednostki organizacyjnej przeprowadza się rozpoznanie na podstawie, którego ustala się potrzeby w zakresie zabezpieczeń techniczno-ochronnych, liczbę, rodzaj i rozmieszczenie stanowisk oraz pomieszczeń istotnych dla sposobu ochrony, liczbę stanowisk w Dziale Ochrony, a także potrzeby w zakresie uzbrojenia środków ochrony.

(akta kontroli tom III str. 374-515)

Były Dyrektor wyjaśnił, że potrzeby jednostki rozpoznano w czasie, kiedy instytucja rozpoznania w celu ustalenia odpowiedniego sposobu ochrony „*nie była sformalizowana w ramach prawa wewnętrznego*”. Nie oznacza to jednak, że potrzeb dotyczących ochrony nie rozpoznano. Rozpoznanie nie dokumentowano w odrębnym protokole, lecz efekty przenoszono bezpośrednio na organizację sposobu ochrony w Instrukcji ochronnej.

Zastępca Dyrektora oświadczył, iż Areszt nie dysponuje protokołem z rozpoznania.

(akta kontroli tom I str. 252-253, tom III str. 216-217)

4. Analiza Instrukcji ochronnej wykazała, iż w opisie zabezpieczeń techniczno-ochronnych (sposobie wykorzystania łączności bezprzewodowej) wykazano różną liczbę radiotelefonów noszonych będących na wyposażeniu Aresztu. W części dotyczącej sposobu wykorzystania łączności bezprzewodowej podano, że system łączności bezprzewodowej składa się z 40 szt. radiotelefonów noszonych, natomiast w wykazie radiotelefonów z nazwą i numerem stanowiska oraz numerem radiotelefonu, że jest ich 46.

W planie sytuacyjnym Aresztu podano, że na terenie jednostki zamontowano siedem kamer obrotowych, zaś z informacji sporządzonej w toku kontroli przez Dział Informatyki i łączności wynikało, iż kamer takich jest sześć.

(akta kontroli tom I str. 294, 337-345, tom III str. 278-289)

Dyrektor wyjaśnił, że w opisie zabezpieczeń techniczno-ochronnych podano omyłkowo niewłaściwą liczbę radiotelefonów noszonych. Właściwa liczba radiotelefonów to 44, co zostanie skorygowane podczas aktualizacji opisu zabezpieczeń techniczno-ochronnych.

W trakcie tworzenia planu sytuacyjnego Aresztu doszło do pomyłki w oznaczeniu jednej z kamer, tj. zamiast symbolu kamery stałopozycyjnej umieszczono symbol kamery obrotowej. Omyłkowe oznaczenie kamery nie wpływa bezpośrednio na ochronę Aresztu, ale zostanie skorygowane podczas kolejnej aktualizacji planu sytuacyjnego.

(akta kontroli tom III str. 225-227)

5. W 2023 r. w Areszcie przeprowadzono reorganizację systemów SSWiN oraz CCTV, co wynikało z realizacji poleceń DGSW i Zastępcy DGSW z 26 i 27 kwietnia 2022 r. poprzez zainstalowanie przycisków w pomieszczeniach psychologów i wychowawców oraz z optymalizacji liczby kamer.

Do reorganizacji SSWiN oraz CCTV nie opracowano koncepcji i założeń, o których mowa w załączniku nr 3 Wytocznych Nr 4/2013 i Nr 4/2022 DGSW w sprawie standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych.

(akta kontroli tom I str. 295-301)

Według Dyrektora przeprowadzona reorganizacja nie „była modernizacją systemu”, dlatego nie opracowano koncepcji i założeń, o których mowa w załączniku nr 3 Wytycznych Nr 4/2013 i Nr 4/2022 DGSW w sprawie standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych.

Według Zastępcy Dyrektora Aresztu decyzja o reorganizacji systemu nie wymagała konsultacji z Okręgowym Inspektorem SW⁵², a Dyrektor podjął ją w oparciu o zapisy art. 73a § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy⁵³.

(akta kontroli tom I str. 295-318)

W ocenie NIK reorganizacja SSWiN i CCTV stanowiła jednak modernizację istniejących systemów zabezpieczenia elektronicznego, o której mowa w Wytycznych Nr 2/2022 DGSW w sprawie standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych.

6. W kontroli stwierdzono, iż w latach 2022 – 2023 okresowa konserwacja sprzętu zabezpieczeń elektronicznych przeprowadzona w Oddziale II, III, IV i V, w oddziałach szpitalnych, administracji i rejonie zewnętrznym nie spełniała wymogów § 20 Wytycznych Nr 4/2013 i Nr 4/2022 w sprawie określenia standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych, gdyż powinna być przeprowadzana nie rzadziej niż co sześć miesięcy (chyba, że w normach przewidziano inne czasookresy), a także należało wskazać jakie w ramach konserwacji wykonano sprawdzenia i poprawki⁵⁴.

Przedłożone w toku kontroli raporty nie potwierdzały, że konserwacja SSWiN, CCTV i SKD została przeprowadzona zgodnie z ww. Wytycznymi w sprawie określenia standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych.

(akta kontroli tom I str. 295-415, tom II str. 402)

Dyrektor wyjaśnił, że w latach 2021 – 2024 „przeprowadzano konserwację wszystkich systemów zabezpieczeń” wykorzystywanych przez Areszt.

(akta kontroli tom II str. 298-306)

7. W strefie ochronnej C, w służbie dla pojazdów, system CCTV nie zapewniał obserwacji podwozia pojazdu, co było niezgodne z § 8 pkt 6c Wytycznych Nr 4/2013 i 4/2022 DGSW w sprawie standardów systemów zabezpieczeń elektronicznych.

(akta kontroli tom III str. 255-272)

Dyrektor wyjaśnił, że „w służbie bramy głównej funkcjonariusz pełniący służbę na stanowisku bramowego kontroluje podwozia samochodów za pomocą lustra zamocowanego na teleskopie z funkcją podświetlania”.

(akta kontroli tom III str. 205-215)

8. Na Oddziałach III, IV i V Aresztu pokoje wychowawców i psychologów nie były zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie lub w pobliżu dyżurek oddziałowych, co nie wypełniało polecenia DGSW z 26 kwietnia 2022 r. w zakresie umiejscowienia pomieszczeń służbowych. Zgodnie z ww.

---

⁵² Dalej: OISW.

⁵³ Dz. U. z 2024 poz. 706 ze zm., dalej: Kkw.

⁵⁴ Zwłaszcza w szczególności; sprawdzenie poprawności działania wszystkich urządzeń, połączeń giętkich, sprawności zasilaczy głównych i rezerwowych, centrali alarmowej, poprawności działania każdego urządzenia transmisji alarmu, a także każdego dźwiękowego i świetlnego sygnalizatora alarmowego.

poleceniem działania w zakresie dostosowania lokalizacji pokoi wychowawców, psychologów i terapeutów należało podjąć niezwłocznie.
(akta kontroli tom III str. 255-272)

Były Dyrektor wyjaśnił, że Oddziały III, IV i V nie zostały jeszcze przeorganizowane ze względu na brak środków finansowych. Jednostka nie występowała o dodatkowe środki, ponieważ zobowiązana była do pokrycia kosztów reorganizacji w ramach przyznanego limitu w planie wydatków budżetowych.

(akta kontroli tom II str. 298-306)

Dyrektor wyjaśnił, że niedostosowanie umiejscowienia pomieszczeń psychologów i wychowawców na Oddziałach III, IV i V wynika z bardzo szerokiego zakresu reorganizacji poszczególnych oddziałów tj. zmiany przeznaczenia pomieszczeń, wyburzenia kącików sanitarnych, budowy nowych punktów sanitarnych, przeróbki instalacji elektrycznej, wodnej i kanalizacyjnej, wycinania krat oraz wstawiania nowych, konieczności wymiany wyposażenia, demontażu zabezpieczeń ochronnych na kilku kondygnacjach budynku, dużych nakładów finansowych oraz prowadzenia innych zadań remontowych lub inwestycyjnych w całym obiekcie. Dyrektor wyjaśnił, że Areszt nie informowano DGSW o braku możliwości realizacji planowanej reorganizacji oddziałów.

(akta kontroli tom III str. 205-215)

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Areszt nie zapewniał bezpieczeństwa funkcjonariuszom podczas wykonywania obowiązków służbowych w stopniu właściwym.

Areszt posiadał Instrukcję ochronną, lecz nie dysponował protokołem z przeprowadzonego rozpoznania. W opisie zabezpieczeń techniczno-ochronnych podano różne liczby radiotelefonów noszonych, a w planie sytuacyjnym Aresztu, różne liczby kamer obrotowych.

W Areszcie opracowano uregulowania organizacyjno-prawne chroniące funkcjonariuszy podczas wykonywania obowiązków służbowych, ale nie określono w nich zasad postępowania i zachowania osadzonych w pomieszczeniach wychowawców i psychologów, co mogło mieć wpływ na bezpieczeństwo funkcjonariuszy. W jednostce brakowało regulaminu organizacyjnego określającego zadania poszczególnych komórek organizacyjnych.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia sposób przeprowadzania okresowych konserwacji systemów zabezpieczeń elektronicznych oraz brak koncepcji i założeń podczas ich modernizacji, jak również niesporządzenie analizy zagrożeń.

Na poprawę bezpieczeństwa funkcjonariuszy podczas wykonywania obowiązków służbowych w Areszcie miała wpływ realizacja poleceń DGSW i Zastępcy DGSW z 26 i 27 kwietnia 2022 r. Funkcjonariuszy doposażono w środki przymusu bezpośredniego i indywidualne sygnalizatory alarmowe, a pomieszczenia wychowawców i psychologów w system sygnalizacji napadu oraz wyznaczono w nich strefy ochronne. Ze względu na brak środków finansowych w trzech oddziałach mieszkalnych pokoi wychowawców i psychologów nie przeniesiono w bezpośrednie sąsiedztwo lub w pobliże dyżurek oddziałowych.

Funkcjonariusze Działu Ochrony realizowali zadania ochronne rzetelnie, do czego przyczyniły się systematyczne szkolenia i ćwiczenia praktyczne

przygotowujące do podejmowania stosownych działań w sytuacjach kryzysowych.

Dyrektor Aresztu posiadał odpowiednie informacje o zachowaniach osadzonych stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa Aresztu i funkcjonariuszy podczas wykonywania obowiązków służbowych.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na zmniejszającą się liczbę funkcjonariuszy z największym doświadczeniem, czemu towarzyszy wzrost liczby funkcjonariuszy z najkrótszym czasem służby. W okresie objętym kontrolą nastąpiła poprawa sytuacji kadrowej, gdyż znacząco zmniejszyła się liczba wakatów w Dziale Ochrony. Niemniej jednak nierozwiązanym problemem pozostawała systematycznie wzrastająca liczba godzin nadliczbowych.

OBSZAR

2. Realizacja zadań dotyczących zapewnienia funkcjonariuszom bezpieczeństwa podczas wykonywania obowiązków służbowych.

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2019 – 2024 (I połowa) ośmiu funkcjonariuszy zatrudnionych w działach administracyjnych⁵⁵, zostało skierowanych doraźnie do wykonywania zadań ochrony. Sytuacja ta dotyczyła roku 2022, w którym na stanowisku Monitorowego funkcjonariusze z działów administracyjnych przepracowali łącznie 33 godziny. Wszyscy przeszli szkolenie z ochrony podczas kursów przygotowawczych na początku służby oraz szkolenie dla podoficerów i oficerów SW. W zakresach czynności funkcjonariuszy był zapis o wykonywaniu czynności i zadań służbowych zleconych przez przełożonego.

(akta kontroli tom I str. 251, tom III str. 3-5, 8-9, 96, 204)

Dyrektor wyjaśnił, że „przyczyną skierowania ośmiu funkcjonariuszy administracji do działań ochronnych była potrzeba wsparcia Działu Ochrony w wykonywaniu zadań w danym dniu i problemy kadrowe związane z długotrwałą absencją chorobową funkcjonariuszy Działu Ochrony. Działania te podyktowane były koniecznością zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa w jednostce”.

(akta kontroli tom III str. 218-221)

2.2.1. Dyrektor modyfikował istniejący sposób ochrony poprzez wprowadzanie stosownych zmian w obowiązujących Instrukcjach ochronnych.

W związku ze zmianą aktów prawnych dotyczących ochrony jednostek organizacyjnych SW, remontami prowadzonymi w Areszcie, zmianami limitów etatowych w Dziale Ochrony oraz zmianami w zakresie dni udzielania widzeń dla osadzonych, do Instrukcji ochronnej z 2017 r. wydanej na podstawie rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych SW, Dyrektor, w okresie objętym kontrolą, wprowadził 16 zmian, z tego:

- siedem do zestawienia stanowisk;
- trzy do instrukcji stanowiskowych;
- po jednej do: planu sytuacyjnego Aresztu, wykazu kamer, programu szczegółowych obszarów istotnych dla profilaktyki przenikania i obrotu substancjami odurzającymi oraz innymi środkami o podobnym działaniu, procedury użytkowania kamery interwencyjnej, procedur działań ochronnych i alarmowania oraz procedur działania w przypadku

⁵⁵ W Dziale: Ewidencji, Finansowym oraz Informatyki i Łączności (po dwóch funkcjonariuszy), Organizacyjno-prawnym i Kadr (po jednym funkcjonariuszu).

wystąpienia zdarzenia w postaci zakłócenia funkcjonowania lub naruszenia porządku i bezpieczeństwa.

Do Instrukcji ochronnej z 30 czerwca 2023 r., w związku ze zmianą aktów prawnych oraz zmianami stanu etatowego w Dziale Ochrony, Dyrektor do dnia zakończenia kontroli, wprowadził 24 zmiany z tego:

- po siedem do: zestawienia stanowisk i instrukcji stanowiskowych;
- po trzy do: opisu procedur wzajemnego ubezpieczania się funkcjonariuszy i pracowników w czasie wykonywania zadań oraz alarmowania i reagowania w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia oraz wykazu kamer;
- dwie do planu sytuacyjnego Aresztu;
- po jednej do: programu szczegółowych obszarów istotnych dla profilaktyki przenikania i obrotu substancjami odurzającymi oraz innymi środkami o podobnym działaniu oraz procedury użytkowania kamery interwencyjnej.

Wprowadzone zmiany w Instrukcji ochronnej, nie obniżały poziomu bezpieczeństwa funkcjonariuszy podczas wykonywania obowiązków służbowych.

(akta kontroli tom III str. 205-211, 273-334, 549)

2.2.2. Dyrektor realizował swoje zadania wynikające z § 42 ust. 3 rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek, a następnie § 59 Zarządzenia Nr 2/23 i 69/23 DGSW polegające m.in. na:

- zatwierdzaniu Instrukcji ochronnej, instrukcji stanowiskowych oraz procedur działań ochronnych i alarmowania;
- zatwierdzaniu rozkładu czasu służby Działu Ochrony;
- organizowaniu rozpoznawania nastrojów i atmosfery wśród osadzonych oraz ich zamiarów godzących w porządek i bezpieczeństwo m.in. poprzez wprowadzenie do użytku instrukcji w sprawie realizacji czynności profilaktycznych oraz zasad i sposobu gromadzenia, przetwarzania i przekazywania informacji pozyskanych w wyniku realizacji czynności profilaktycznych⁵⁶;
- zarządzaniu przeprowadzania kontroli generalnych, co opisano w pkt 2.2.3. wystąpienia pokontrolnego;
- zatwierdzaniu protokołów z przeglądów zabezpieczeń techniczno-ochronnych oraz harmonogramu prac modernizacyjnych⁵⁷;
- określaniu sposobu zabezpieczenia czynności wykonywanych z udziałem osadzonych, w związku z realizacją porządku wewnętrznego m.in. poprzez wydanie zarządzeń w sprawie porządku wewnętrznego⁵⁸.

(akta kontroli tom III str. 205-211, 273-334, 335-373, 536-548)

W Areszcie system planowania i ewidencji czasu pracy prowadzono w formie elektronicznej. Na jego podstawie opracowywano rozkład czasu służby Działu Ochrony. Liczba stanowisk została określona w zestawieniu stanowisk stanowiącym element Instrukcji ochronnej.

⁵⁶ Zarządzenia Dyrektora: Nr 25/20 z 27 marca 2020 r., Nr 109/21 z 10 grudnia 2021 r., Nr 21/24 z 10 maja 2024 r. i Nr 22/24 z 23 maja 2024 r.

⁵⁷ Przeglądy zabezpieczeń techniczno-ochronnych przeprowadzone w dniach: 27 maja 2024 r. i 11 lipca 2023 r. oraz przeglądy robocze przeprowadzone w dniach: 7-20 listopada 2022 r. oraz 6-20 grudnia 2021 r.

⁵⁸ Zarządzenia Dyrektora: Nr 25/18 z 8 czerwca 2018 r. ze zm. oraz Nr 6/24 z 14 czerwca 2024 r.

(akta kontroli tom III str. 26-95, 273-334)

W celu ustalenia, czy w okresie objętym kontrolą na zmianach planowano funkcjonariuszy zgodnie z zestawieniem stanowisk, analizie poddano 33 losowo wybrane grafiki ochronne.

Analiza wykazała, że we wszystkich grafikach na każdej zmianie liczba funkcjonariuszy zaplanowanych do pełnienia służby była niższa niż w wynikała z zestawienia stanowisk (od jednego do 11).

W badanej próbie na wszystkich zmianach nocnych nie zaplanowano i nie wystawiono funkcjonariuszy na stanowisku S-11 III rezerwa składu zmiany (stanowisko czterozmianowe).

Natomiast na zmianach dziennych nie zaplanowano i nie wystawiano funkcjonariuszy na stanowiskach:

a) dwuzmianowych:

- S-28 Bramowy I – w 11 przypadkach;

b) jednozmianowych:

- S-45 Obsługa interesantów i realizacji widzeń – w 20 przypadkach;
- S-36 Doprowadzający OPI – w 19 przypadkach;
- S-50 Konwojent III – w 16 przypadkach;
- S-52 Dozorujący osadzonych – w 15 przypadkach;
- S-32 Pomocnik bramowego – w 12 przypadkach;
- S-49 Konwojent II – w 10 przypadkach;
- S-18 Dozorujący osadzonych w Oddziale I – dziewięć przypadków;
- S-47 Dowódca konwoju II – dziewięć przypadków;
- S-43 Widzeniowy I – w czterech przypadkach;
- S-44 Widzeniowy II – w czterech przypadkach;
- S-48 Konwojent I – w czterech przypadkach;
- S-46 Dowódca konwoju – w trzech przypadkach;
- S-38 Oddziałowy OPI – w dwóch przypadkach;
- S-33 Obsługa przyjęć i zwolnień – w jednym przypadku;
- S-34 Obsługa czynności procesowych – w jednym przypadku.

W wyniku nieobsadzenia w dniach 18 stycznia 2021 r. oraz 9 czerwca 2023 r. funkcjonariuszy na stanowisku S-38 Oddziałowy OPI, liczba osadzonych przypadających na jednego oddziałowego jednozmianowego przekraczała 150 i wynosiła odpowiednio 280 i 271 osadzonych, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości wystąpienia pokontrolnego*.

(akta kontroli tom I str. 481-489, tom III str. 516-517, 538-548, 550-551)

Dyrektor wyjaśnił, że „zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami ochronnymi, tj. zarządzeniem DGSW Nr 2/23 z dnia 9 stycznia 2023 r. Dyrektor Aresztu doraźnie zmieniał liczbę stanowisk ochronnych, a także liczbę funkcjonariuszy pełniących na nich służbę. Powyższe sytuacje spowodowane były mniejszą ilością zadań ochronnych zaplanowanych w tychże terminach oraz racjonalnym wykorzystaniem czasu na odpoczynek od służby funkcjonariuszy Działu Ochrony. W dniu 9 czerwca 2023 r. Dyrektor doraźnie nie wystawił 11 stanowisk ochronnych biorąc pod uwagę czynniki jak powyżej oraz tzw. długi weekend (8 czerwca 2023 r. Święto Bożego Ciała) i przerwę w tym czasie pracy sądów”.

(akta kontroli tom III str. 222-224, 228-232)

2.2.3. W okresie objętym kontrolą Dyrektor na podstawie przepisów art. 223m § 1 Kkw przeprowadził w Areszcie sześć kontroli generalnych, z tego po dwie w latach 2021 – 2022 oraz po jednej w latach 2023 – 2024, które polegały na przeprowadzeniu w jednym czasie kontroli: osobistej wszystkich osadzonych, cel

mieszkalnych oraz pomieszczeń, w których osadzeni przebywają stale lub czasowo (§ 72 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sposobu ochrony jednostek SW).

W marcu 2021 r. przeprowadzono kontrolę generalną w Oddziale IIA i VB oraz w pomieszczeniach: kuchni, warsztatów, socjalnych i magazynu Oddziału I, a także w punkcie wstępnej dezynfekcji odzieży⁵⁹. Sprawdzono też teren pasa ochronnego, dziedziniec Aresztu, szatnie funkcjonariuszy, garaże, salę widzeń i salę rekreacyjną.

Nie stwierdzono przedmiotów niedozwolonych jak też uchybień w zakresie zabezpieczeń techniczno-ochronnych, stanu podłóg, ścian i stropów cel mieszkalnych i pomieszczeń. Stwierdzono natomiast drobne usterki nie mające wpływu na stan bezpieczeństwa w celach mieszkalnych i pomieszczeniach. Kontrola wykazała potrzebę zastosowania dodatkowych zabezpieczeń techniczno-ochronnych pod oknami jednego z posterunków oraz nad wejściem do archiwum i na dziedziniec szpitalny. Usterki naprawiono, a zalecenia zrealizowano.

Kolejną kontrolę generalną w przeprowadzono 22 grudnia 2021 r. w Oddziale IVA. Podczas kontroli nie stwierdzono przedmiotów niedozwolonych jak też uszkodzeń w zabezpieczeniach techniczno-ochronnych i w ścianach, podłogach oraz sufitach.

Sprawozdanie z kontroli zawierało błędne informacje. W sporządzonym 23 grudnia 2021 r. sprawozdaniu i zatwierdzonym przez Zastępcę Dyrektora, ówczesna Kierownik Działu Ochrony podała, iż kontrolę przeprowadzono 21 grudnia 2022 r., tj. dzień wcześniej niż Dyrektor zarządził jej przeprowadzenie, a Zastępcę Dyrektora (wyznaczony na kierującego kontrolą) w odprawie przed rozpoczęciem kontroli uczestniczył 23 grudnia, tj. w następnym dniu po jej faktycznym przeprowadzeniu. Zastępcę Dyrektora i była Kierownik Działu Ochrony zakończyli pracę w Areszcie odpowiednio 2 stycznia i 31 marca 2024 r.

W kwietniu 2022 r. przeprowadzono kontrolę generalną w Oddziale II i V podczas której m.in. sprawdzono działanie sygnalizatorów alarmowych w pomieszczeniach Działu: Prewencji, Finansowym, Ochrony i Ambulatorium. W kontroli brał udział przewodnik z psem specjalnym.

W dniu 5 września 2022 r. przeprowadzono kontrolę generalną w Oddziale Wieloprofilowym Zachowawczym i w Oddziale II.

Podczas obu kontroli nie stwierdzono przedmiotów niedozwolonych. Bez uwag był stan zabezpieczeń techniczno-ochronnych, a także stan podłóg, ścian i stropów.

W dniu 12 grudnia 2023 r. została przeprowadzona kontrola generalna cel mieszkalnych Oddziału II, III, IV, V i oddziałów szpitalnych, a także pomieszczeń: szatni osadzonych pracujących w kuchni i zatrudnionych w warsztacie. W kontroli uczestniczyli funkcjonariusze z OISW w Krakowie, Rzeszowie, Katowic, Łodzi i Opola, a także przewodnicy z psami służbowymi specjalnymi z Zakładów Karnych w: Rzeszowie, Wojkowicach, Strzelcach Opolskich i Żytkowicach. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

W grudniu 2024 r. przeprowadzono kontrolę osadzonych, cel i pomieszczeń w pawilonie A na Oddziałach: I, II, IV i V. Skontrolowano też magazyn eksploatacyjny i żywnościowy, bramę administracyjną, pomieszczenia archiwum, salę rekreacji, pomieszczenia wymiennikowni, place spacerowe przy

---

⁵⁹ Dalej: PWDO.

Oddziale III, teren siłowni plenerowej, kompleks magazynowo-garażowy, pomieszczenia biura przepustek, pomieszczenie gospodarcze osadzonych porządkowych i szatnię funkcjonariuszy przy OISW. Nie ujawniono przedmiotów niedozwolonych, ale stwierdzono m.in. uszkodzoną siatkę w jednym z pomieszczeń, luźne mocowania lustra, kaloryfera, łóżka, półki i wieszaka oraz pękniętą umywalkę. Uszkodzenia naprawiono.

(akta kontroli tom II str. 36-65)

2.2.4. Dyrektor zgodnie z §§ 36 i 37 rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek SW, zarządził⁶⁰ w dniach od 16 do 20 września 2022 r. wzmocnienie sposobu ochrony w Areszcie poprzez wprowadzenie dodatkowych przedsięwzięć ochronnych polegających na zwiększeniu obsady stanowisk ochronnych oraz wprowadzenie dyżurów kadry kierowniczej.

Powodem wzmocnienia było rosnące niezadowolenie wśród osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych na terenie Polski, w związku z nowelizacją Kkw.

(akta kontroli tom III str. 195-203)

2.2.5. W latach 2021 – 2024 (I połowa) funkcjonariusze z Aresztu korzystali z pomocy psychologicznej po zdarzeniach mogących być źródłem dużego stresu w związku z wykonywaną pracą.

Psycholodzy w tym okresie udzielili łącznie 56 porad (interwencji), z tego siedem z urzędu w 2021 r., 21 w 2022 r. (20 z urzędu, jedną na wniosek funkcjonariusza), 26 w 2023 r. (22 z urzędu i cztery na wniosek funkcjonariusza) oraz dwie na wniosek funkcjonariusza w I połowie 2024 r.

(akta kontroli tom II str. 66)

2.2.6. W latach 2021 – 2024 (I półrocze) OISW i CZSW (jednostki nadrzędne) przeprowadziły dziewięć kontroli, podczas których sprawdzono bezpieczeństwo funkcjonariuszy i pracowników w trakcie wykonywania obowiązków służbowych w Areszcie.

W grudniu 2022 r. OISW sprawdził realizację poleceń Zastępcy DGSW z 27 kwietnia 2022 r. Podczas wizytacji stwierdzono brak dodatkowego sygnalizatora alarmowego w pomieszczeniu kadry penitencjarnej. W dniu 10 stycznia 2023 r. Dyrektor poinformował o doposażeniu pomieszczenia w dodatkowe przyciski i piloty do systemu alarmowego.

Również w grudniu 2022 r. OISW przeprowadził kontrolę w Areszcie oraz w Oddziale Zewnętrznym w Nowej Hucie w zakresie: stanu zabezpieczenia ochronnego, organizacji czasu służby ochrony, realizacji przedsięwzięć ochronnych, a także organizacji i sposobu realizacji czynności profilaktycznych. W wystąpieniu pokontrolnym z 4 maja 2023 r. podano, że w grafiku ochronnym brak było adnotacji Dyrektora akceptującej zmiany naniesione w czasie bieżącej służby przez Dowódcę zmiany, zaś wniosek o skrócenie czasu pełnienia służby był niezgodny z obowiązującymi uregulowaniami prawnymi. W organizacji służby konwojowej stwierdzono uchybienie polegające na braku dołączonego wykazu osadzonych do książki wydawanych instruktarzy dla Konwojentów. Dołączano tylko rejestr, w którym znajdowały się wykreślenia osadzonych bez adnotacji Dyrektora, a w instrukcji stanowiskowej Zastępcy Dowódcy zmiany brakowało zapisu o wyposażeniu składu konwoju w niezbędny sprzęt i uzbrojenie.

---

⁶⁰ Zarządzenia Dyrektora: Nr 87/22 z 16 września 2022 r., Nr 89/22 z 19 września 2022 r. i Nr 92/22 z 26 września 2022 r.

Zalecenia Dyrektor zrealizował i udzielił odpowiedzi w wyznaczonym terminie.

W maju 2023 r. OISW sprawdził realizację poleceń Zastępcy DGSW z 27 kwietnia 2022 r. Kontrola wykazała wytarte linie wyznaczające bezpieczną strefę w dyżurkach oddziałowych, nieprzymocowane krzesła do podłogi w pomieszczeniach kadry wychowawczej Oddziału IV i V, a także brak sygnału dźwiękowego w pomieszczeniu wychowawcy Oddziału IV i brak sygnału świetlnego na korytarzu.

Pismem z 30 czerwca 2023 r. Dyrektor poinformował o zrealizowaniu zaleceń.

Kolejną kontrolę realizacji poleceń DGSW, CZSW przeprowadził w czerwcu 2023 r. W wyniku tej kontroli zaleceń nie wydano.

W trakcie kontroli przeprowadzonej w lipcu 2023 r. OISW sprawdził m.in. wybrane elementy sygnalizacji alarmowej, a we wrześniu 2023 r. CZSW przeprowadził kontrolę działalności i zabezpieczeń jednostki, w tym reakcję funkcjonariuszy i sposób postępowania po włączeniu alarmu w pokoju wychowawców w Oddziale II oraz zabezpieczeń elektronicznych w postaci czujek i zabezpieczeń techniczno-alarmowych w rejonie wejść do oddziałów mieszkalnych. Nieprawidłowości w obu kontrolach nie stwierdzono.

W czerwcu 2024 r. CZSW sprawdził realizację przedsięwzięć zapewniających bezpieczeństwo osobiste funkcjonariuszy i pracowników, a także sposób przeprowadzania kontroli osób ubiegających się o wstęp do jednostki oraz realizację porządku publicznego. Zaleceń nie wydano.

Kolejną kontrolę w zakresie realizacji: przedsięwzięć zapewniających bezpieczeństwo osobiste funkcjonariuszy i pracowników, realizacji porządku wewnętrznego i sposobu przeprowadzania kontroli osób ubiegających się o wstęp do Aresztu, CZSW przeprowadził w czerwcu 2024 r.

Zalecenia i wnioski dotyczyły porządku wewnętrznego i sposobu przeprowadzania kontroli osób ubiegających się o wstęp do jednostki. Zalecono też wykonanie zabezpieczenia techniczno-ochronnego jednego z budynków oraz rozważenie zamontowania dodatkowego zabezpieczenia elektronicznego. Dyrektor zalecenia i wnioski zrealizował, o czym poinformował pisemnie w wyznaczonym terminie, tj. 9 września 2024 r.

Ministerstwo Sprawiedliwości nie przeprowadzało kontroli w Areszcie.

W II kw. 2024 r. w Areszcie przeprowadzono zadanie audytowe dotyczące funkcjonowania wybranych elementów systemu kontroli zarządczej. W trakcie zadania audytowego nie sprawdzano bezpieczeństwa funkcjonariuszy podczas wykonywania obowiązków służbowych.

(akta kontroli tom II str. 67-145)

2.3. W wyniku analizy 35 losowo wybranych raportów z przebiegu służby zmiany⁶¹ stwierdzono, że:

- były sporządzane według wzorów określonych odpowiednio: w Zarządzeniu Nr 101/2022 DGSW z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie wzoru druków ochronnych i znaków umownych oraz w Instrukcji Nr 4/2016 DGSW z dnia 22 grudnia 2016 r. w sprawie wykazów i wzorów druków ochronnych oraz wzorów znaków umownych;
- we wszystkich raportach Dowódca zmiany odnotował: datę i godzinę rozpoczęcia służby, imię i nazwisko Dowódcy zmiany i Zastępców, uwagi przy przejściu służby, dane funkcjonariuszy, którym zmieniono czas lub

⁶¹ Po 10 z lat 2021-2023 oraz 5 z I połowy 2024 r.

miejsce pełnienia służby względem zaplanowanego rozkładu, uwagi dotyczące przebiegu służby, informacje o dokonywanych kontrolach (w żadnym raporcie nie odnotowano nieprawidłowości oraz braków i usterek w zakresie zabezpieczeń techniczno-ochronnych), a także stan osadzonych na koniec zmiany wraz z informacją o jego zwiększeniu i zmniejszeniu oraz datę i godzinę przekazania służby;

- wszystkie raporty opatrzone były podpisami Dowódcy zdającego i przyjmującego służbę oraz podpisem Kierownika Działu Ochrony wraz z datą zapoznania się z raportem;
- w dziewięciu raportach odnotowano wyniki inspekcji, kontroli przełożonych i wydane polecenia⁶². Podczas inspekcji sprawdzano m.in. działanie zamków elektromagnetycznych, działanie monitoringu wizyjnego, harmonogram porządku wewnętrznego, dostępność i sposób używania środków ochrony zdrowia, pełnienie służby na poszczególnych stanowiskach, atmosferę wśród osadzonych i funkcjonariuszy, posługiwanie się kluczami specjalnymi, sprawność zabezpieczeń techniczno-ochronnych oraz system alarmowy w pasie ochronnym.

W dniu 2 września 2022 r. (służba nocna) inspekcję jednostki przeprowadził Dyrektor, w trakcie której kontroli poddał: prawo wstępu do jednostki, system monitoringu wizyjnego, pełnienie służby na stanowiskach: Monitorowych i Operatora systemu przejść, atmosferę wśród osadzonych i funkcjonariuszy, środki ochrony osobistej i dezynfekcji, pełnienie służby przez Dowódcę zmiany i jego Zastępcę. Nieprawidłowości nie odnotowano.

W dniu 4 czerwca 2023 r. (służba dzienna) inspekcję jednostki przeprowadził Kierownik Działu Ochrony, w trakcie której poddał kontroli m.in. wejście do jednostki, sposób pełnienia służby na stanowisku Monitorowy, zabezpieczenia techniczno-ochronne na pasie ochronnym, SKD, realizację porządku wewnętrznego, wyposażenie funkcjonariuszy oraz znajomość przepisów przez funkcjonariuszy. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

W okresie objętym kontrolą w Areszcie przeprowadzono łącznie 620 inspekcji przez funkcjonariuszy, z tego: 167 w 2021 r., 168 w 2022 r., 198 w 2023 r. oraz 87 w 2024 r. (do 30 czerwca).

- we wszystkich 13 raportach ze służby nocnej odnotowano godziny i przyczyny otwarcia bramy Aresztu oraz cel mieszkalnych w porach nocnych;
- w raportach, poza zadaniami Dowódcy zmiany, nie odnotowywano zadań wykonywanych przez poszczególnych funkcjonariuszy np.: Oddziałowych oddziałów mieszkalnych, Doprowadzających oraz Spacerowych.

---

⁶² Raporty z: 3, 9, 10 grudnia 2021 r. (służba dzienna) – inspekcje przeprowadzone przez odpowiednio: Zastępcę Kierownika Działu Ewidencji, Zastępcę Kierownika Działu Kwatermistrzowskiego, Zastępcę Kierownika Działu Finansowego; 2 września 2022 r. (służba nocna) – inspekcja przeprowadzona przez Dyrektora Aresztu; 2, 4, 7, 8 czerwca 2023 r. (służba dzienna) – inspekcje przeprowadzone przez odpowiednio: Zastępcę Kierownika Działu Penitencjarnego, Kierownika Działu Ochrony, Kierownika Działu Kadr, Kierownika Działu Kwatermistrzowskiego; 6 marca 2024 r. (służba dzienna) – inspekcja przeprowadzona przez Zastępcę Kierownika Działu Penitencjarnego.

(akta kontroli tom III str. 10-25, 99-194, 536-537)

2.3.1. Kierownik Działu Ochrony wykonywał zadania określone w § 43 rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek SW, a następnie określone w § 60 Zarządzenia Nr 2/23 i Nr 69/23 DGSW, a w szczególności:

- opracowywał Instrukcje ochronne i stanowiskowe oraz zestawienia stanowisk;
- opracowywał grafiki rozkładu czasu służby funkcjonariuszy Działu Ochrony;
- nadzorował i kontrolował realizację sposobu ochrony, co zostało potwierdzone w trakcie analizy 35 losowo wybranych raportów z przebiegu służby zmiany (pkt 2.3. wystąpienia pokontrolnego).

(akta kontroli tom III str. 273-334, 374-515, 536-537, 538-548)

Dyrektor wyjaśnił, że „Kierownik Działu Ochrony prowadzi ustawiczny nadzór i kontrolę pełnienia obowiązków służbowych wszystkich funkcjonariuszy Działu Ochrony, zarówno w porze dziennej jak i nocnej. Nadzór i kontrola odbywa się poprzez codzienny bezpośredni kontakt z funkcjonariuszami w miejscu ich pełnienia służby, poprzez inspekcję jednostki w różnych porach i dniach oraz poprzez kontrolę wewnętrzną zgodnie z zarządzeniami Nr 53/2019 z dnia 17 października 2019 r., następnie Nr 33/24 DGSW z dnia 13 maja 2024 r. w sprawie trybu i sposobu przeprowadzania kontroli wewnętrznej i wizytacji w jednostkach organizacyjnych SW”.

(akta kontroli tom III str. 205-211)

2.3.2. Funkcjonariusze na stanowisku Dowódca zmiany wykonywali zadania określone w instrukcji stanowiskowej, które były zgodne z zadaniami wynikającymi z § 44 - § 47 rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek SW, a następnie § 63 Zarządzenia Nr 2/23 i Nr 69/23 DGSW.

Zadania Dowódcy zmiany dokumentowane były w raportach przebiegu służby, co potwierdzono w opisanej analizie 35 losowo wybranych raportów z przebiegu służby zmiany. W przeanalizowanych raportach zostało odnotowanych 747 kontroli przeprowadzonych przez Dowódcę zmiany lub jego Zastępców. Dotyczyły one cel mieszkalnych i innych pomieszczeń na oddziałach, wybranych stanowisk i terenu Aresztu. W raportach nie odnotowano nieprawidłowości oraz braków i usterek w zakresie zabezpieczeń techniczno-ochronnych.

Dodatkowo Dowódca zmiany odnotowywał stan osadzonych na poszczególnych oddziałach w raportach z apelu porannego i wieczornego.

(akta kontroli tom III str. 233-254, 273-334, 374-515, 536-537)

2.3.3. Funkcjonariusze na stanowisku Oddziałowego wykonywali zadania określone w instrukcji stanowiskowej, które były zgodne z zadaniami wynikającymi z § 49 rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek SW, a następnie § 64 Zarządzenia Nr 2/23 i Nr 69/23 DGSW.

Zadania funkcjonariuszy na stanowisku Oddziałowego dokumentowane były m.in. w oddziałowej książce ruchu osadzonych, w której odnotowywano opuszczenie oraz powrót osadzonych na oddział. Pozostałych zadań nie ewidencjonowano.

(akta kontroli tom III str. 273-334, 374-515)

2.3.4. Funkcjonariusze nadzorujący osadzonych podczas przemieszczania się po terenie Aresztu lub doprowadzający interesantów wykonywali zadania określone w instrukcji stanowiskowej, które były zgodne z zadaniami wynikającymi z § 50 rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek SW, a następnie § 68 Zarządzenia Nr 2/23 i Nr 69/23 DGSW.

Zadania funkcjonariuszy na stanowiskach Doprowadzający nie były ewidencjonowane.

(akta kontroli tom III str. 273-334, 374-515)

2.3.5. Funkcjonariusze dozoru osadzonych w czasie spaceru wykonywali zadanie określone w instrukcji stanowiskowej, które były zgodne z zadaniami wynikającymi z § 53 rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek SW, a następnie § 69 zarządzenia Nr 2/23 i Nr 69/23 DGSW.

Zadania funkcjonariuszy na stanowiskach Spacerowy nie były ewidencjonowane.

(akta kontroli tom III str. 273-334, 374-515)

Dyrektor wyjaśnił, że „*zadania funkcjonariuszy Działu Ochrony dokumentowane są zgodnie z zarządzeniem Nr 101/2022 DGSW z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie wzorów druków ochronnych i znaków umownych oraz innych obowiązujących aktów prawnych. Ponadto funkcjonariusze zobowiązani są do odnotowania niezbędnych informacji w CBDOPW⁶³. W sytuacji wykonywania innych zleconych obowiązków niż określone w instrukcji stanowiskowej zobowiązani są m.in. do sporządzania protokołów kontroli celi mieszkalnej, kontroli osobistej, przeprowadzania badania na obecność substancji psychoaktywnej w organizmie skazanego, protokołu szkody itp.*”.

(akta kontroli tom III str. 205-211)

2.4. W latach 2021 – 2024 (I połowa) w Areszcie wystąpiło 19 zdarzeń, z tego trzy w 2021 r., sześć w 2022 r., dziewięć w 2023 r. i jedno do 30 czerwca 2024 r. Spośród tych zdarzeń jedno dotyczyło napaści osadzonego na funkcjonariusza SW podczas wykonywania czynności służbowych.

W dniu 8 listopada 2022 r. ok godz. 17 w trakcie kontroli zachowania osadzonych w celi mieszkalnej z uwagi na świecącą się lampkę sygnalizacji przyzywowej, funkcjonariusz Działu Ochrony został nagle i w sposób niespodziewany opluty przez osadzonego w twarz przez wizjer celi. O zdarzeniu został poinformowany Oddziałowy Oddziału III i wychowawcy. W związku z zachowaniem osadzonego, Oddziałowy wraz z funkcjonariuszem (ubezpieczanymi przez innego funkcjonariusza) otworzyli drzwi celi, a Oddziałowy podjął decyzję o jak najszybszym zabezpieczeniu i odizolowaniu osadzonego. Celem zapobieżenia objawom agresji lub autoagresji, stosując prewencyjnie środki przymusu bezpośredniego w postaci kajdanek zakładanych na ręce trzymane z tyłu oraz siły fizycznej w postaci technik transportowych, doprowadzono osadzonego do dyżurki oddziałowej, gdzie dokonano kontroli osobistej, a Oddziałowy telefonicznie poinformował Dowódcę zmiany o zaistniałym zdarzeniu, który przybył na Oddział III.

W wyniku zdarzenia, funkcjonariusza zwolniono z dalszego pełnienia służby oraz wdrożono procedurę poeksponacyjną. O zaistniałej sytuacji powiadomiono Dyrektora. Dowódca zmiany nadał meldunek o zdarzeniu za pomocą dedykowanej bramki sms oraz odnotował zdarzenie w CBDOPW.

Decyzją z 8 listopada 2022 r.⁶⁴ Dyrektor zarządził przeprowadzenie czynności wyjaśniających okoliczności powstania i przebiegu zdarzenia oraz wyznaczył dwuosobowy zespół⁶⁵, który prace miał zakończyć do 25 listopada 2022 r.

⁶³ Centralna Baza Danych Osób Pozbawionych Wolności, dalej: CBDOPW.

⁶⁴ Nr 8/2022.

⁶⁵ Dalej: Zespół.

Dyrektor zabezpieczył materiały dowodowe w postaci zapisu monitoringu i zapisu nagrań z rozmów prowadzonych za pośrednictwem radiotelefonów. W dniu 9 listopada 2022 r. powiadomił właściwego sędziego penitencjarnego Sądu Okręgowego w Krakowie, a także sporządził notatkę służbową adresowaną do dyrektora Biura Ochrony i Spraw Obronnych CZSW.

W dniu 14 listopada 2022 r. funkcjonariusza skierowano do służby medycyny pracy OISW.

Decyzją Komisji Penitencjarnej osadzonego zakwalifikowano jako stwarzającego poważne zagrożenie społeczne albo poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa zakładu karnego (art. 88a § 1 Kkw) oraz przetransportowano do innej jednostki penitencjarnej.

W dniu 21 listopada 2022 r. Dyrektor złożył zawiadomienie o przestępstwie.

W sprawozdaniu z 25 listopada 2022 r. Zespół nie stwierdził jednoznacznie bezpośredniej przyczyny wystąpienia zdarzenia. Prawdopodobnie była to chęć dokonania demonstracji. Analiza zebranego materiału w sprawie pozwalała stwierdzić, że osadzony w żaden sposób nie sygnalizował realnych zamiarów działań mogących godzić w bezpieczeństwo jednostki penitencjarnej lub możliwość agresji fizycznej w stosunku do funkcjonariuszy.

Zdaniem Zespołu zdarzenie miało charakter nagły i niemożliwy do przewidzenia, dlatego nie można było temu w żaden sposób zapobiec. Działania podjęte po wystąpieniu były natychmiastowe. W toku czynności wyjaśniających nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości ze strony funkcjonariuszy i pracowników Aresztu, które mogły przyczynić się do powstania zdarzenia. Wobec osadzonego zastosowano wszelkie możliwe środki zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa osobistego. Był zakwaterowany w celi mieszkalnej z odpowiednio dobranym składem osobowym i objęty właściwą opieką ze strony funkcjonariuszy i pracowników SW.

Zespół stwierdził, iż o zdarzeniu funkcjonariusze nie poinformowali Dowódcy zmiany najszybszą dostępną drogą, tj. przy wykorzystaniu radiotelefonu, lecz telefonicznie po doprowadzeniu osadzonego do dyżurki oddziałowego w Oddziale III. Z monitoringu wynikało również, iż dwaj funkcjonariusze nie zastosowali środków ochrony osobistej znajdujących się na ich wyposażeniu, zgodnie z instrukcjami stanowiskowymi, tj. zarękawków ochronnych.

W dniu 2 grudnia 2022 r. sprawozdanie z przeprowadzonych czynności wyjaśniających przyczyny, przebieg i okoliczności zdarzenia Dyrektor przesłał do OISW. W odpowiedzi z 11 stycznia Dyrektor OISW stwierdził, iż do dokumentacji zdarzenia nie dołączono: decyzji Komisji Penitencjarnej w sprawie zakwalifikowania sprawcy zdarzenia do kategorii tzw. osadzonych niebezpiecznych, informacji, o której mowa w art. 88a § 4 Kkw, tj. poinformowaniu sędziego penitencjarnego o osadzeniu skazanego w celi przeznaczonej dla tzw. osadzonych niebezpiecznych oraz notatki, o której mowa w § 4 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2009 r. w sprawie rodzaju urządzeń i środków technicznych służących do przekazywania, odtwarzania i utrwalania obrazu lub dźwięku z monitoringu w zakładach karnych⁶⁶.

W sprawozdaniu nie wskazano jakiego typu wizjer był zamontowany w drzwiach celi mieszkalnej, w której doszło do napaści i czy był sprawny technicznie oraz odpowiednio zabezpieczony przed możliwością dokonania ataku przez osadzonego (oplucia, wbicia przedmiotu w oko, oblania wrzątkiem).

---

⁶⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 1490.

W części wnioskowej zabrakło także oceny, czy wizjery stosowane w Areszcie właściwie zabezpieczały narząd wzroku personelu więziennego. Jeżeli nie należało sformułować wniosku o podjęciu prac związanych z ich wymianą na bezpieczne.

W uzupełnionym sprawozdaniu z 18 stycznia 2023 r. sformułowano cztery wnioski, z tego trzy do Kierownika Działu Ochrony i jeden do Kierownika Działu Kwatermistrzowskiego.

Kierownika Działu Ochrony zobowiązano do omówienia zdarzenia na najbliższej odprawie penitencjarno-ochronnej oraz do: niezwłocznego przeprowadzenia rozmowy instruktażowej o konieczności przekazywania informacji Dowódcy zmiany najszybszą możliwą drogą, czyli przy wykorzystaniu radiotelefonu i do przeprowadzenia rozmowy przypominającej o konieczności stosowania środków ochrony osobistej.

Kierownika Działu Kwatermistrzostwa zobowiązano natomiast do doposażenia do 31 stycznia 2023 r. wizjerów cel mieszkalnych starego typu w dodatkowe zabezpieczenie w postaci przeszkleń typu pleksa, celem zabezpieczenia narządu wzroku funkcjonariuszy dokonujących kontroli zachowań osadzonych.

Uzupełnionego sprawozdania z prac Zespołu nie przekazano do systemu CBDOPW, zaś wszystkie zalecenia zostały wykonane.

(akta kontroli tom I str. 106-198)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. W wyniku analizy 33 losowo wybranych grafików ochronnych stwierdzono, że w dniach 18 stycznia 2021 r. i 9 czerwca 2023 r. liczba osadzonych przypadających na jednego oddziałowego pełniącego służbę w systemie jednozmianowym na OPI przekraczała 150. Było to niezgodne z § 9 ust. 2 pkt 1 Zarządzenia Nr 23/18 DGSW.

(akta kontroli tom III str. 516-517, 538-548, 550-551)

Dyrektor wyjaśnił, że „zgodnie z rozporządzeniem w sprawie ochrony Dyrektor Aresztu doraźnie zmienił liczbę stanowisk ochronnych, a także liczbę funkcjonariuszy pełniących na nich służbę, co było spowodowane mniejszą ilością zadań ochronnych w tych terminach. W dniu 9 czerwca 2023 r. Dyrektor doraźnie nie wystawił 11 stanowisk ochronnych biorąc pod uwagę czynniki jak powyżej oraz tzw. długi weekend (8 czerwca 2023 r. Święto Bożego Ciała) i przerwę w tym czasie pracy sądów. Dyrektor wyjaśnił również, że funkcjonariusze na stanowiskach Rezerwa składu zmiany (S-9, S-10, S-11) wykonują doraźne polecenia Dowódcy zmiany i w uzasadnionych przypadkach kierowani są do pomocy w OPI i OPII”.

(akta kontroli tom III str. 222-224, 228-232)

OCENA CZĄSTKOWA

Zgodnie z obowiązującymi przepisami Dyrektor zatwierdzał: Instrukcje ochronne, procedury działań ochronnych i alarmowania, rozkłady służb Działu Ochrony oraz podejmował decyzje o przeprowadzeniu kontroli generalnych. W sytuacji zagrożenia podjął odpowiednie działania w zakresie wzmocnienia sposobu ochrony, a w przypadku wystąpienia zdarzenia nadzwyczajnego – odpowiednie czynności w celu ich wyjaśnienia.

Raporty z przebiegu służby zmiany sporządzane były według obowiązujących wzorów i zamieszczano w nich wymagane informacje dotyczące przebiegu służby. Funkcjonariusze pełniący służbę na stanowiskach objętych próbą, realizowali zadania określone przepisami rozporządzenia w sprawie sposobów ochrony jednostek SW, a następnie Zarządzeniami DGSW Nr 2/23 i Nr 69/23.

NIK negatywnie ocenia fakt, iż we wszystkich przeanalizowanych grafikach ochronnych liczba funkcjonariuszy zaplanowanych do pełnienia służby była niższa od wynikającej z Instrukcji ochronnej, co mogło mieć wpływ na poziom bezpieczeństwa, a w badanej próbie w dwóch przypadkach liczba osadzonych przypadających na jednego oddziałowego pełniącego funkcję w systemie jednozmianowym przekraczała 150.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podjąć działania w celu przeprowadzenia rozpoznania jednostki, stanowiącego podstawę opracowania instrukcji ochronnej oraz analizy zagrożeń, o której mowa w wytycznych DGSW dotyczących systemów zabezpieczeń elektronicznych.
2. Pomieszczenia wychowawców i psychologów na Oddziale III, IV i V przenieść w bezpośrednie sąsiedztwo lub w pobliże dyżurek oddziałowych oraz poinformować Dyrektora OISW w Krakowie o planowanych terminach prac oraz przewidywanych kosztach inwestycji.
3. Zapewnić odpowiednią liczbę oddziałowych pełniących służbę w systemie jednozmianowym stosownie do postanowień § 9 ust. 2 pkt 1 Zarządzenia Nr 23/18 DGSW.
4. Konserwację systemów zabezpieczeń elektronicznych przeprowadzać zgodnie z wymaganiami określonymi przez DGSW.
5. W razie instalacji nowych lub modernizacji istniejących systemów zabezpieczeń elektronicznych przestrzegać uregulowań określonych w Wytycznych DGSW obowiązujących w tym zakresie, zwłaszcza dotyczących opracowania stosownej koncepcji.
6. Służbę dla pojazdów w strefie ochronnej C wyposażyć w wymagane urządzenia (kamery) CCTV.
7. Uzupełnić przepisy wewnętrzne o zasady postępowania i zachowania osadzonych w wyznaczonych strefach.
8. Opracować regulamin organizacyjny Aresztu.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 31 stycznia 2025 r.

Kontrolerzy

Cezary Paciura
gł. specjalista kontroli państwowej

/-/

Sabina Tratkiewicz
gł. specjalista kontroli państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Stefan Gados

/-/